T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI | ORTAÖĞRETİM | ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ

MATEMATİK

10. SINIF

I. DÖNEM ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ

MATEMATİK

10. SINIF

I. DÖNEM ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

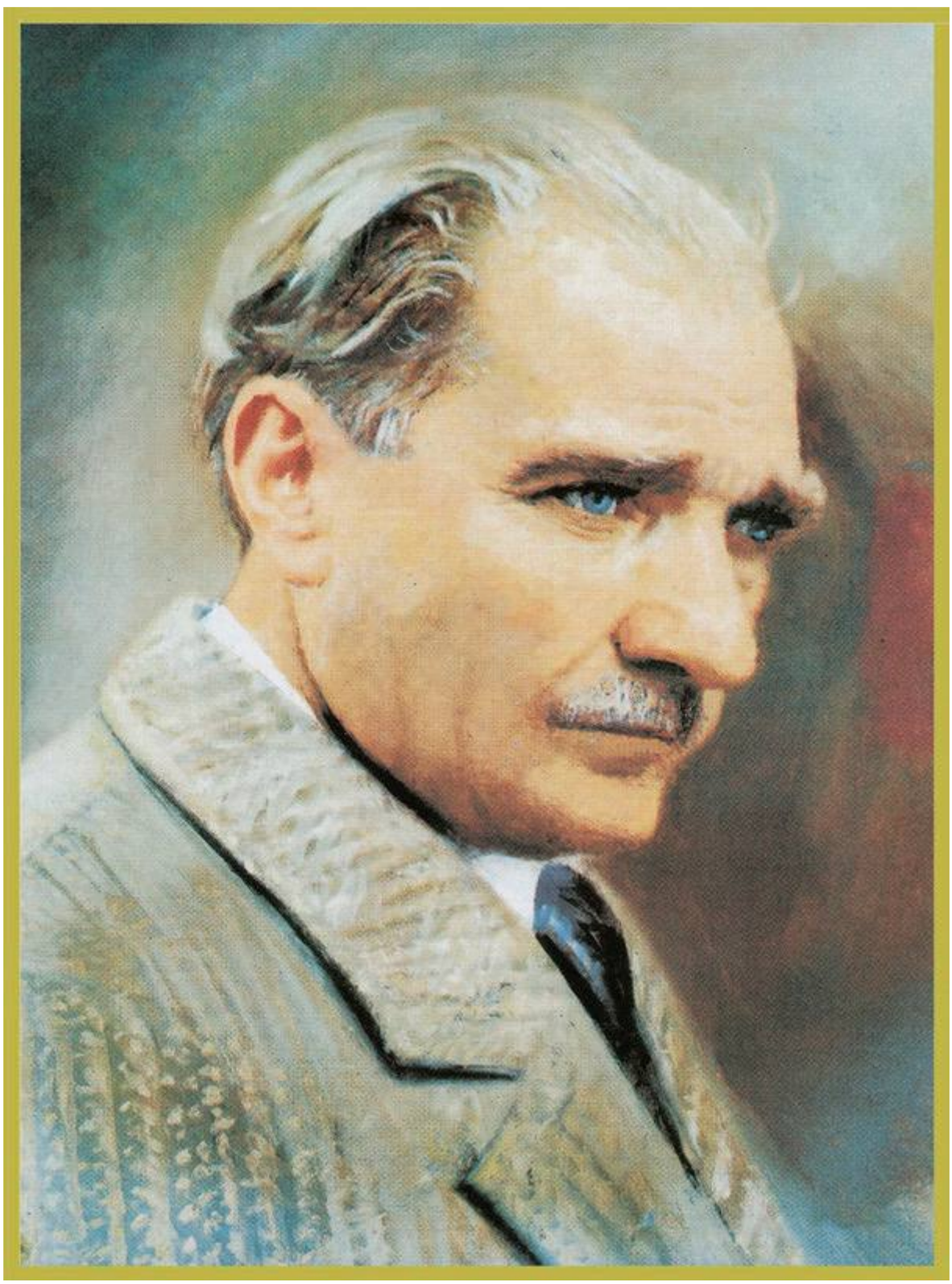

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

MAT.10.1.1. Dik üçgende trigonometrik oranlara (sinüs, kosinüs, tanjant, kotanjant) ve trigonometrik özdeşliklere ilişkin çıkarım yapabilme 9

MAT.10.1.2. Üçgenin yardımcı elemanlarının özellikleri ile ilgili çıkarım yapabilme 16

MAT.10.1.3. Üçgenin bir kenarı ve o kenara ait yüksekliğinin değişimine bağlı olarak alanının değişimine ilişkin çıkarım yapabilme 31

MAT.10.1.4. Sinüs ve kosinüs teoremlerini doğrulayabilme veya ispatlayabilme 38

MAT.10.2.1. İki kategorik değişkenli veri ile çalışabilme ve iki kategorik değişken arasındaki ilişkililiğe dayalı karar verebilme 43

MAT.10.2.2. Başkaları tarafından oluşturulan iki kategorik değişkenli verilerin ilişkililiğine dayalı istatistiksel sonuç veya yorumları tartışabilme 52

MAT.10.3.1. Bir doğal sayı ile asal çarpanları ve bölenleri arasındaki ilişkilere dair çıkarım yapabilme 56

MAT.10.3.2. Birden çok doğal sayının ortak bölenleriyle bunların en büyüğü ve ortak katlarıyla bunların en küçüğü arasındaki ilişkilere dair muhakeme yapabilme 60

MAT.10.3.3. Bir doğal sayının belirli doğal sayılara bölümünden kalanlarına dair muhakeme yapabilme 68

MAT.10.4.1. Gerçek sayılarda fonksiyon olma şartları ile gerçek sayılarda tanımlı fonksiyonların nitel özelliklerini matematiksel temsillerle değerlendirebilme 76

MAT.10.4.2. Gerçek sayılarda $f(x) = x^2$ şeklinde tanımlı karesel referans fonksiyonun nitel özellikleri ile bu fonksiyondan türetilen $g(x) = a \cdot f(x \pm r) \pm k (a, r, k \in \mathbb{R},\ a \neq 0)$ karesel fonksiyonların nitel özelliklerine ilişkin matematiksel muhakeme yapabilme 81

MAT.10.1.1. Dik üçgende trigonometrik oranlara (sinüs, kosinüs, tanjant, kotanjant) ve trigonometrik özdeşliklere ilişkin çıkarım yapabilme

a) Dik üçgende trigonometrik oranlar ve trigonometrik özdeşliklerle ilgili varsayımlarda bulunur.
b) Trigonometrik oranlar ve trigonometrik özdeşliklerle ilgili örüntüleri geneller.
c) Trigonometrik oranlar ve trigonometrik özdeşliklerle ilgili elde ettiği genellemelerini varsayımlarıyla karşılaştırır.
ç) Yaptığı karşılaştırmalardan dik üçgende trigonometrik oranlara ilişkin önermeler sunar.
d) Ulaştığı trigonometrik oranları ve trigonometrik özdeşlikleri problemler bağlamında değerlendirir.

MAT.10.1.1

SELÇUKLU YILDIZI

Sanat, resim ve mimaride yaygın olarak kullanılan Selçuklu Yıldızı, özellikle Selçuklu mimarisinin en belirgin motiflerinden biridir.

Geleneksel Türk sanatında özel bir anlam taşıyan Selçuklu Yıldızı, aşağıdaki gibi aynı merkezli iki eş kareden birinin merkez etrafında 45° döndürülmesiyle elde edilir.

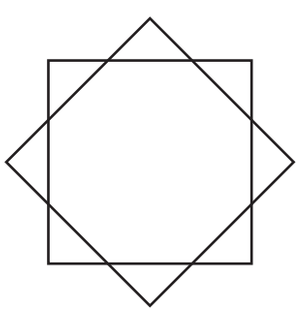

1. Bu işlem sonucunda oluşan birbirine eş 8 dik üçgenden biri $m(\widehat{ABC}) = \alpha$ olmak üzere ABC üçgeni biçiminde modellenmiştir.

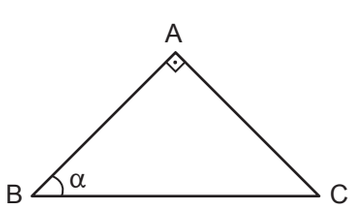

a) Buna göre α nın kaç derece olduğunu bulunuz.

b) $\frac{|AB|}{|AC|}$ **oranını bulunuz.**

c) $\tan\alpha$ **ve** $\cot\alpha$ **değerlerini bularak** $\tan\alpha \cdot \cot\alpha$ **işleminin sonucunu hesaplayınız.**

ç) Bulduğunuz $\tan\alpha \cdot \cot\alpha$ **işleminin sonucunu, dik üçgende dar açının ölçüsüne göre bulunan karşı dik kenar, komşu dik kenar ve hipotenüs ifadelerini kullanarak doğrulayınız.**

d) ABC dik üçgeninde $|BC| = 20$ cm **olduğuna göre** $\sin\alpha$ **ve** $\cos\alpha$ **değerlerini hesaplayınız.**

e) Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerlere verilen açı ölçüsünün sinüs, kosinüs, tanjant ve kotanjant değerlerini yazınız.

Açı Ölçüsü	Sinüs Değeri	Kosinüs Değeri	Tanjant Değeri	Kotanjant Değeri
45°				

f) Bulduğunuz $\sin\alpha$ **ve** $\cos\alpha$ **değerlerine göre** $\sin^2\alpha + \cos^2\alpha$ **işleminin sonucunu hesaplayınız.**

g) Selçuklu yıldızının köşelerinde bulunan ve hipotenüs uzunluğu r **birim olan birbirine eş dik üçgenlerde karşı dik kenarın uzunluğu** $r \cdot \sin\alpha$**, komşu dik kenarın uzunluğu** $r \cdot \cos\alpha$ **olduğuna göre** $\sin^2\alpha + \cos^2\alpha$ **ifadesinin 1 e eşit olduğunu Pisagor bağıntısı yardımıyla gösteriniz.**

2. Selçuklu yıldızını oluşturan aynı merkezli iki eş kareden birinin merkez etrafında görseldeki gibi saat yönünün tersi yönde 60° lik açıyla döndürdüğümüzde oluşan DEF dik üçgeninde $m(\widehat{DFE}) = 30°$, $m(\widehat{DEF}) = 90°$, $|DE| = 10$ cm ve $|FD| = 20$ cm dir.

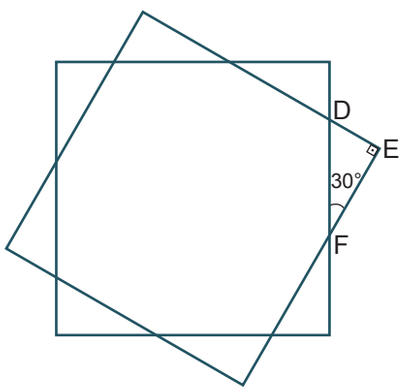

a) DEF dik üçgeninde $|EF|$ nun kaç santimetre olduğunu bulunuz.

b) $\sin 30°$, $\cos 30°$ değerlerini DEF dik üçgeninde verilen 30° lik açıya göre karşı dik kenar, komşu dik kenar ve hipotenüs uzunluklarını kullanarak bulunuz.

c) Bulduğunuz $\sin 30°$ ve $\cos 30°$ değerlerine göre $\sin^2 30° + \cos^2 30° = 1$ olduğunu gösteriniz.

d) Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerlere verilen açı ölçülerinin sinüs, kosinüs, tanjant ve kotanjant değerlerini yazınız.

Açı Ölçüsü	Sinüs Değeri	Kosinüs Değeri	Tanjant Değeri	Kotanjant Değeri
30°				
60°				

e) 30° lik açının sinüs ve kosinüs değerleri ile 60° lik açının sinüs ve kosinüs değerleri arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

f) 30° lik açının tanjant ve kotanjant değerleri ile 60° lik açının tanjant ve kotanjant değerleri arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

3. Aşağıda verilen ifadelerde boş bırakılan yerleri doldurunuz.

a) Birbirini 90° ye tamamlayan açılardan birinin sinüs değeri diğerinin ……..... değerine eşittir.

b) $\tan x = \cot y$ ise $x + y =$ ..... dir.

c) $\sin^2 x + \text{.....} = 1$

ç) $\tan x = \frac{1}{\text{....}}$

d) $\cot x = \frac{\text{.....}}{\text{....}}$

e) $\tan x = \frac{\text{.....}}{\text{....}}$

4. Sinüs değeri 0,6 olan bir dar açının kosinüs değerini bulunuz.

5. $0° < x < 90°$ **için aşağıdaki ifadelerden hangisi <u>daima</u>** $\cos x$ **değerine eşittir?**

A) $\frac{1}{\sin x}$ B) $\tan x \cdot \cot x$ C) $\sin(90° - x)$ D) $\sqrt{1 + \cos^2 x}$ E) $\frac{\sin x}{\cot x}$

6. Bir dik üçgende hipotenüs uzunluğu sabit tutulup dar açının ölçüsü (α) büyütüldüğünde bu değişimin $\sin\alpha$ değerini nasıl etkileyeceğini bulunuz.

7. Yıldızın merkezi, birim çemberin merkezi $O(0,0)$ olarak kabul edildiğinde yıldızın her bir ucu birim çember üzerinde birer noktaya karşılık gelmektedir.

a) Buna göre P noktasının koordinatlarını bulunuz.

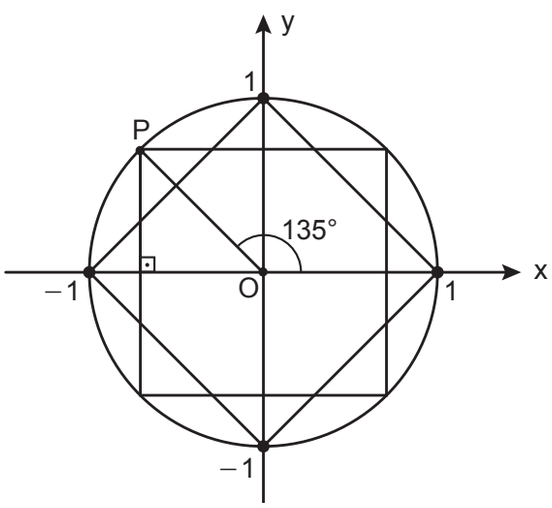

b) $\sin 135°$, $\cos 135°$, $\tan 135°$ **ve** $\cot 135°$ **değerlerini bulunuz.**

c) $\sin 135°$ **ile** $\sin 45°$ **ve** $\cos 135°$ **ile** $\cos 45°$ **değerleri arasındaki ilişkiyi bularak birbirini 180° ye tamamlayan açı ölçülerinin trigonometrik değerleri ile ilgili bir genelleme oluşturunuz.**

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

MAT.10.1.2. Üçgenin yardımcı elemanlarının özellikleri ile ilgili çıkarım yapabilme

a) Üçgende iç ve dış açıortayların, kenarortayların, kenar orta dikmelerin ve yüksekliklerin özelliklerine ilişkin varsayımda bulunur.
b) Farklı üçgen örneklerini inceleyerek varsayımlarına ilişkin örüntüleri geneller.
c) Üçgenin yardımcı elemanlarıyla ilgili genellemelerini varsayımlarıyla karşılaştırır.
ç) Elde ettiği genellemelerden hareketle yardımcı elemanların özelliklerine ilişkin önermeler sunar.
d) Üçgenin yardımcı elemanlarıyla ilgili önermeleri problemler bağlamında değerlendirir.

MAT.10.1.2

ÜÇGEN PLANLI AVLU

Millet Bahçeleri; tarihî, kültürel ve doğal özellikleri koruyan, sosyo-kültürel hayata dair önemli yansımalar sunan, şehrin ve ülkenin prestijine katkı sağlayacak simgesel yeşil alanlardır. Yeşil Şehir Vizyonu Projesi kapsamında yapılması planlanan bir Millet Bahçesi içinde, kültürel etkinliklere ve sosyal buluşmalara ev sahipliği yapmak üzere üçgen biçiminde bir avlu inşa edilecektir.

Kenar uzunlukları 210 m, 330 m ve 360 m olarak belirlenen avlunun, 360 metrelik kenarını ortalayacak biçimde bir giriş kapısı, 210 ve 330 metrelik kenarlarının kesiştiği köşeye bir çıkış kapısı ve avlunun köşelerine birer gözetleme kulesi yerleştirilecektir. Tarihî dokuyu yansıtmak için avlu içinde de kültürel ögelere yer verilecektir.

Projede görev alan mimar, üçgenin bazı yardımcı elemanları ile bu elemanlara ait özelliklerden faydalanarak gözetleme kulelerinin konumlarını A, B ve C; giriş kapısının konumunu L, şadırvanın konumunu I, su kuyusunun konumunu G, kandillerin konumlarını M ve N noktaları ile görseldeki gibi modellemiştir.

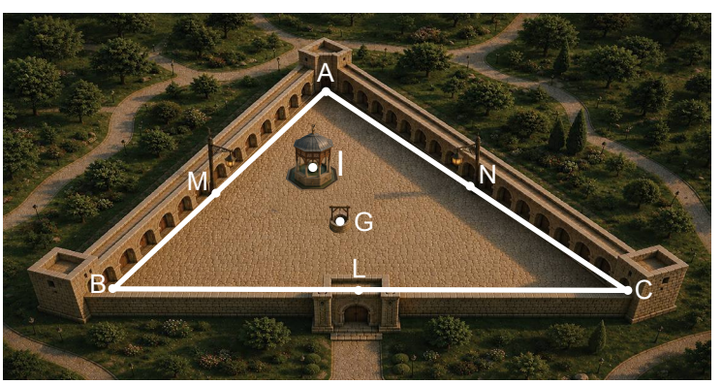

Bir kağıda $|AB| = 21$ cm, $|AC| = 33$ cm ve $|BC| = 36$ cm olacak şekilde bir ABC üçgeni çiziniz.

Avlu içine yerleştirilecek ögelerin, çizdiğiniz ABC üçgeni üzerindeki konumlarını ve bu konumların bazı özelliklerini belirlemek için aşağıdaki adımları izleyip soruları cevaplandırınız.

ŞADIRVANIN KONUMU

ABC üçgeninin AB kenarını AC kenarı üzerine gelecek şekilde aşağıdaki gibi katlayınız. B noktasının $[AC]$ üzerinde karşılık geldiği noktayı D, kâğıt açıldığında oluşan katlama izinin $[BC]$ üzerindeki noktasını E olarak isimlendiriniz.

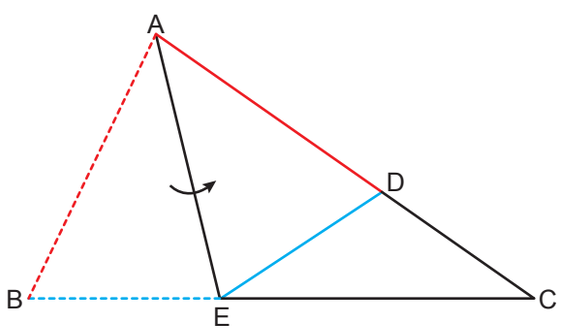

1. **Katlama işlemi sonucunda oluşan $[AE]$ nın üçgenin hangi yardımcı elemanını temsil ettiğini gerekçesiyle birlikte açıklayınız.**

2. **Katlama işlemi sonucunda oluşan $[AE]$, $[BC]$ nı $[BE]$ ve $[EC]$ olmak üzere iki parçaya ayırmıştır.**

   a) $\frac{|AB|}{|AC|}$ **ile** $\frac{|BE|}{|EC|}$ **oranları arasındaki ilişkiye dair varsayımınızı yazınız.**

b) $[BE]$ ve $[EC]$ **nın uzunluklarını cetvel yardımıyla ölçerek** $\frac{|AB|}{|AC|}$ **ile** $\frac{|BE|}{|EC|}$ **oranlarını hesaplayıp varsayımınızın doğruluğunu kontrol ediniz.**

c) Çizeceğiniz farklı bir üçgenin iki kenarı için aynı katlama işlemi ve hesaplamaları yapınız. Hesaplamalarınız sonucunda; katlama izinin temsil ettiği yardımcı elemanın, açının karşısındaki kenar üzerinde ayırdığı parçaların uzunluklarının oranı ile açıyı oluşturan kenarların uzunluklarının oranı arasındaki ilişkiye dair ulaştığınız genellemeyi önerme biçiminde yazınız.

ç) ABC üçgeninin AC kenarının uzantısını alıp bu uzantı üzerinde $[KB] /\!/ [AE]$ olacak biçimde K noktasını işaretleyerek aşağıdaki şekildeki gibi KBC üçgenini oluşturunuz.

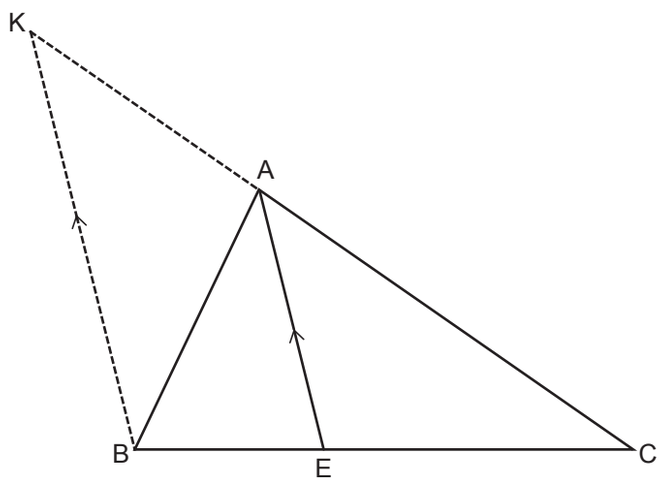

Bu üçgenden yararlanarak c de oluşturduğunuz önermenin doğruluğunu üçgende benzerlik özellikleriyle gösteriniz.

3. [AE] üzerinde bir nokta belirleyiniz.

a) Bu noktanın, A açısının kollarına ([AB] ile [AC]) olan en kısa uzaklıklarının birbiriyle ilişkisine dair varsayımınızı yazınız.

b) Belirlediğiniz noktadan A açısının kollarına birer dikme çizip uzunluklarını ölçerek varsayımınızın doğruluğunu kontrol ediniz.

c) Çizeceğiniz farklı bir üçgen üzerinde aynı yöntemle bir katlama izi oluşturunuz. Bu iz üzerinde belirlediğiniz bir noktanın, bu izin geçtiği köşedeki açının kollarına olan en kısa uzaklıklarını ölçünüz. Katlama izinin temsil ettiği yardımcı eleman üzerindeki bir noktanın, elemanın geçtiği köşedeki açının kollarına olan en kısa uzaklıklarının birbiriyle ilişkisine dair ulaştığınız genellemeyi bir önerme biçiminde ifade ediniz.

ç) c de çizdiğiniz üçgende katlama izi üzerinde belirlediğiniz noktadan, bu izin geçtiği köşedeki açının kollarına dikmeler çizdiğinizde oluşan üçgenleri kullanarak önermenizin doğruluğunu gösteriniz.

4. ABC üçgeninde AB ile BC, BC ile CA kenarları için de aynı yöntemle katlama işlemlerini yapınız. Katlama işlemleri ile elde edilen üç doğru parçasının kesiştikleri noktalar arasındaki ilişkiye dair çıkarımınızı yazınız.

5. Mimar, duvarlara olan en kısa uzaklıkları göz önünde bulundurarak avlu içinde ortak kullanım açısından şadırvan için en uygun konumun I noktası olduğuna karar vermiştir.

I noktası ABC üçgeninde oluşturduğunuz iki katlama izinin kesiştiği noktaya karşılık geldiğine göre, mimarın şadırvan için bu noktayı seçme nedeninin hangi geometrik özellikten kaynaklandığına dair çıkarımınızı gerekçesiyle birlikte yazınız.

SU KUYUSUNUN KONUMU

Kandil direkleri duvarların orta noktaları olan M ve N noktalarına yerleştirilecektir.
Çizdiğiniz ABC üçgeninde M ve N noktaları ile giriş kapısının bulunduğu L noktasını işaretleyiniz. [AL] ve [BN] nı çizerek kesiştikleri noktayı G harfiyle isimlendiriniz.

1. **[AL] ve [BN] nın üçgenin hangi yardımcı elemanını temsil ettiklerini gerekçesiyle birlikte açıklayınız.**

2. **[CM] nı çizerek bu doğru parçasının da G noktasından geçip geçmediğine dair gözleminizi yazınız.**

3. Su kuyusu, merkezi G noktasında olacak şekilde yerleştirilecektir.

a) ABC üçgeninde [AL] üzerinde G noktasının L noktasına olan uzaklığı ile A noktasına olan uzaklığı arasındaki ilişkiye dair varsayımınızı yazınız.

b) ABC üçgeninde [AL] üzerinde G noktasının A noktasına ve L noktasına olan uzaklıklarını ölçerek varsayımınızın doğruluğunu kontrol ediniz.

c) Aşağıda kenar uzunlukları $|KL| = |KM| = 13$ cm ve $|LM| = 10$ cm olan $\widehat{KLM}$ nde [LM] nın orta noktası T, [KM] nın orta noktası N, [KT] ile [LN] nın kesiştiği nokta G olarak isimlendirilmiştir.

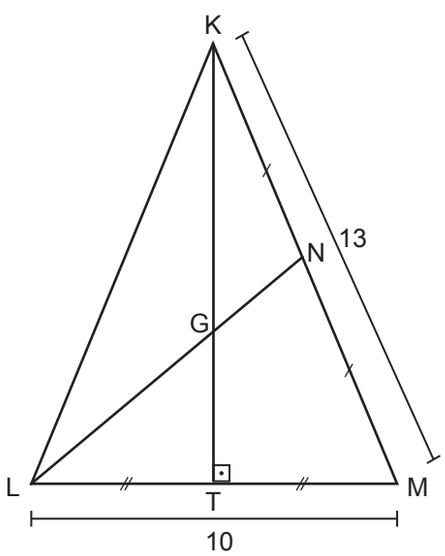

[KT] üzerinde köşeden G noktasına ve G noktasından kenara olan uzaklıkları ölçünüz. [KT] ile [LN] nın temsil ettiği yardımcı elemanların kesişme noktasının, bu yardımcı elemanları belli bir oranda bölüp bölmediğine dair genellemenizi önerme biçiminde yazınız.

AĞAÇLARIN KONUMLARI

Mimar avlu içinde köşelerden karşı kenarlara olan en kısa yolların kesiştikleri noktalara çınar ağaçları dikmeyi planlamaktadır.

1. Ağaçların üzerinde bulunacağı bu yolların, üçgenin hangi yardımcı elemanını temsil ettiğini gerekçesiyle birlikte açıklayınız.

2. Avluya kaç ağaç dikileceğine dair varsayımınızı yazınız.

3. ABC üçgeninde köşelerden karşı kenarlara olan en kısa yolları temsil eden doğru parçalarını çizerek varsayımınızın doğruluğunu kontrol ediniz.

Avlunun kenar uzunluklarının 30 m, 40 m ve 50 m olduğu durum ile 40 m, 50 m ve 80 m olduğu durumları modellemek için aşağıdaki üçgenler çizilmiştir.

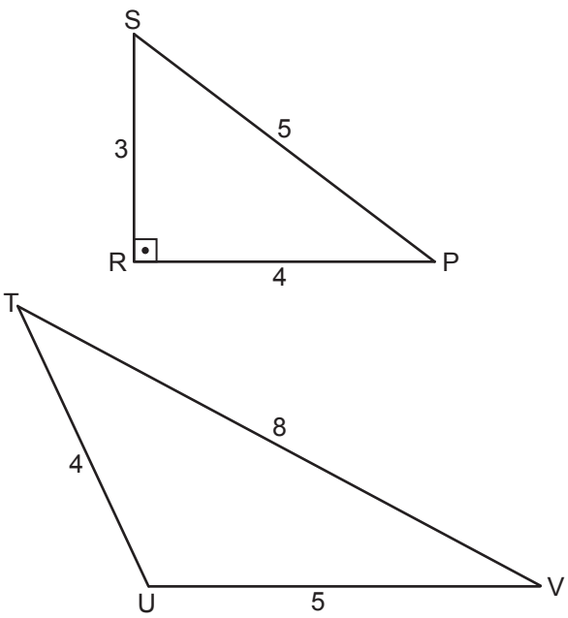

4. Bu üçgenler üzerinde köşelerden karşı kenarlara ya da bu kenarların uzantılarına olan en kısa yolları temsil eden doğru parçalarını çiziniz. Avlu içine dikilecek ağaçların yerlerinin ABC üçgeni için kullanılan yöntemle belirlenmesinin uygun olup olmadığını gerekçesiyle birlikte açıklayınız.

5. 3 ve 4 teki gözlemlerinizden yararlanarak bir üçgende köşelerden karşı kenarlara ya da bu kenarların uzantılarına olan en kısa yolları temsil eden doğru parçalarının kesiştikleri noktalara dair ulaştığınız genellemenizi önerme biçiminde yazınız.

GÜNCELLEME

Avlu için ayrılan üçgen bölgenin kenar uzunlukları 60 m, 70 m ve 80 m olarak güncellenerek avlu projesi tamamlanmıştır. Çıkış kapısı, 60 m ve 80 m uzunluğundaki kenarların birleştiği köşeye yerleştirilmiş, gözetleme kuleleri, giriş kapısı, kandil direkleri, şadırvan, su kuyusu ve ağaçların konumları; uzunluklar güncellenmeden önce izlenen adımlar tekrarlanarak belirlenmiştir.

Yazdığınız önermelerden yola çıkarak aşağıdaki soruları cevaplandırınız. (Hesaplamalarınızı yaparken su kuyusu ve şadırvanın genişliğini ihmal ediniz.)

1. Giriş kapısındaki bir ziyaretçinin su kuyusunun merkezine olan doğrusal uzaklığı yaklaşık 20,5 metredir.

Buna göre su kuyusunun merkezinin, çıkış kapısına olan doğrusal uzaklığı yaklaşık kaç metredir?

2. Avlu içinde bir köşeden yürümeye başlayan bir ziyaretçi, o köşedeki açıyı oluşturan iki duvara da eşit uzaklıkta bulunan noktaların oluşturduğu doğrusal bir yolla ilerlediğinde aşağıdakilerden hangisine ulaşır?

A) Çıkış kapısı
B) Çınar ağacı
C) Kandil
D) Şadırvan
E) Su kuyusu

3. Avlunun 60 metre uzunluğundaki duvarının kenarında bulunan bir ziyaretçi doğrusal bir yolla ilerlediğinde önce şadırvana, aynı doğrultuda ilerlemeye devam ettiğinde de bir gözetleme kulesine ulaşmaktadır.

Buna göre ziyaretçinin ilk konumunun, yanında bulunduğu duvarın uç noktalarına uzaklığını bulunuz.

4. Avlunun tabanına, en büyük yarıçaplı çember çizilmiş ve bu çember içinde kalan alana geleneksel motiflerin yer aldığı bir mozaik çalışması uygulanmıştır. Çizilen çemberin yarıçapının uzunluğu yaklaşık 19 metredir.

Buna göre çemberin merkezinin, 60 m ve 70 m uzunluğundaki duvarların birleştiği köşeye olan uzaklığının yaklaşık kaç metre olduğunu bulunuz.

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

MAT.10.1.3. Üçgenin bir kenarı ve o kenara ait yüksekliğinin değişimine bağlı olarak alanının değişimine ilişkin çıkarım yapabilme

a) Üçgenin bir kenarı ve o kenara ait yüksekliğindeki değişimin üçgenin alanındaki değişime etkisine dair varsayımlarda bulunur.
b) Farklı üçgenlerdeki gözlemlerinden yararlanarak varsayımlarına yönelik örüntüleri geneller.
c) Genellemelerini varsayımlarıyla karşılaştırır.
ç) Elde ettiği genellemelerden üçgenin alanının hangi elemanlara göre değiştiğine ilişkin önermeler sunar.
d) Önermeleri gerçek yaşam problemleri bağlamında değerlendirir.

MAT.10.1.3

DELTA KANAT PANELİ

Türkiye'nin millî havacılık çalışmalarından esinlenen bir STEM laboratuvarında delta kanatlı bir hava aracına ait kanat panelinin üstten görünüşü bilgisayar destekli tasarım ortamında üçgen biçiminde modellenmektedir. Gerçek uçak tasarımında kanatlar üç boyutlu ve karmaşık yapılardır. Mühendisler; hız, hava yoğunluğu, hücum açısı, kanat profili, sürükleme, ağırlık, yakıt tüketimi ve malzeme dayanımı gibi birçok değişkeni birlikte değerlendirir. Bu çalışmada ise bu aerodinamik ayrıntılar değerlendirme kapsamına alınmayacak; yalnızca kanadın üstten görünüş modeli üzerinden, üçgen olarak modellenen kanat panelinin alanındaki değişim incelenecektir.
Bu modelde, kanat panelinin gövdeyle birleştiği kenarın uzunluğu (a) ile kanat panelinin ucundan bu kenarın bulunduğu doğruya olan dik uzaklık (h) metre cinsinden, kanat panelinin alanı (A) ise bu iki ölçüye bağlı olarak metrekare cinsinden belirlenmektedir.

Hava Aracının Üstten Görünüş Modeli

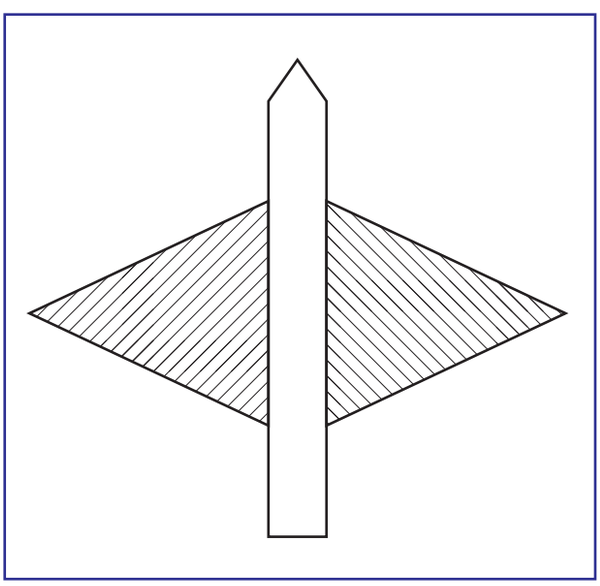

Tek Kanat Panelinin Üçgen Modeli

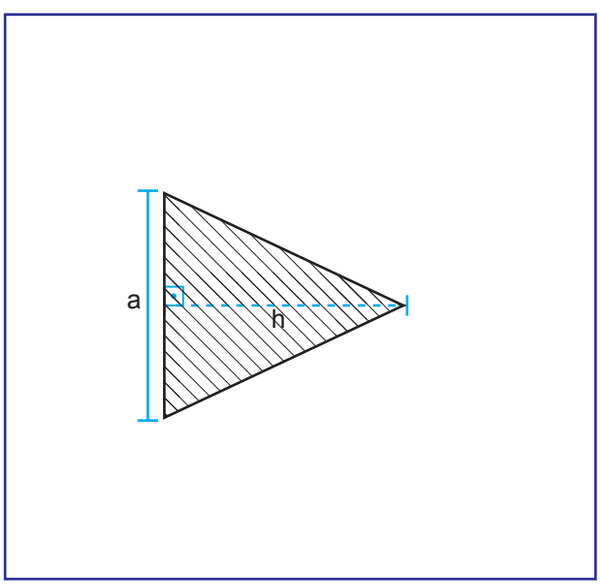

Laboratuvarın, bilgisayar destekli tasarım ortamında farklı kanat paneli prototipleri oluşturulmaktadır. Bazı prototiplerde kenar uzunluğu sabit tutulup kanat ucunun bu kenara olan dik uzaklığı değiştirilmekte, bazı prototiplerde ise dik uzaklık sabit tutulup kenar uzunluğu değiştirilmektedir. Bazı tasarımlarda ise hem kenar uzunluğu hem de bu kenara olan dik uzaklık birlikte değiştirilmektedir.

1. Laboratuvarda üçgen olarak modellenen bir kanat paneli incelenmektedir. İlk tasarımda kanat panelin gövdeyle birleşen kenarının uzunluğu 6 m, kanat panelin ucundan bu kenarın bulunduğu doğruya olan dik uzaklık 4 m dir.
Yeni tasarımda, kanat panelin gövdeyle birleşen kenarının uzunluğu değiştirilmeden bu kenara ait dik uzaklık 6 m ye çıkarılmıştır.

a) İlk tasarımın ve yeni tasarımın kanat panel alanlarının kaç metrekare olduğunu hesaplayınız.

b) Verilen ölçü değişimlerine göre yeni panel alanının ilk tasarımdaki panel alanına göre artma, azalma ya da değişmeme durumunu belirtiniz. Cevabınızı, gövdeyle birleşen kenarın uzunluğu ve bu kenara ait dik uzaklıktaki değişimle ilişkilendirerek açıklayınız.

c) Dik uzaklık 4 m den 6 m ye çıkarıldığında ilk değerinin kaç katına ulaştığını belirleyiniz. Ardından, hesapladığınız panel alanlarının ilk tasarımdan yeni tasarıma kaç katına çıktığını bulunuz. Bu iki sonucu karşılaştırarak aralarındaki ilişkiyi açıklayınız.

ç) Hesaplama sonuçlarınızdan yararlanarak, bir üçgende seçilen kenarın uzunluğu sabit tutulduğunda bu kenara ait dik uzaklık değiştirildiğinde iki üçgen ile alan arasındaki ilişkiyi genel bir matematiksel kural olarak ifade ediniz.

2. Mühendislik ekibi, bilgisayar destekli tasarım simülasyonunda dört farklı üçgen kanat paneli prototipi oluşturmuştur. Bu prototiplerde kanat ucundan, gövdeyle birleşen kenarın bulunduğu doğruya ölçülen dik uzaklık 5 metredir. Gövdeyle birleşen kenarın uzunluğu ise her prototipte farklıdır.

a) Her prototipin kanat paneli alanını hesaplayarak tabloyu uygun biçimde doldurunuz.

Prototipler	Kenar Uzunluğu (m)	Panel Alanı (m^2)
K1	4	
K2	6	
K3	8	
K4	10	

b) Tablodaki değerleri inceleyiniz. Gövdeyle birleşen kenarın uzunluğu arttıkça panel alanında gözlemlediğiniz değişimi açıklayınız.

c) K1 prototipinde gövdeyle birleşen kenarın uzunluğu ile K3 prototipinde gövdeyle birleşen kenarın uzunluğunu karşılaştırınız.

ç) K3 prototipinin panel alanı ile K1 prototipinin panel alanını karşılaştırınız.

d) c ve ç de bulduğunuz verilerden yararlanarak kenar uzunluğu ya da yükseklikten biri sabitken diğerindeki değişim oranının üçgenin alanını nasıl değiştireceğini açıklayınız.

3.

Bir stajyer mühendis, kanat paneli üzerinde çalışmaktadır. İlk tasarımda kanadın gövdeyle birleşen kenarının uzunluğu 8 m, bu kenara ait dik uzaklık 10 m dir. Yeni tasarımda, gövdeyle birleşen kenarın uzunluğu %25 artırılmış, bu kenara ait dik uzaklık ise %25 azaltılmıştır.

Stajyer mühendis şu varsayımda bulunmuştur:

“Bir ölçü %25 artarken diğer ölçü %25 azaldığı için panelin alanı değişmez.”

a) İlk tasarım ile yeni tasarımın panel alanlarını hesaplayınız.

b) Yeni panel alanının ilk tasarımdaki alana göre artma, azalma ya da değişmeme durumunu belirtiniz. Eğer değişim varsa hem metrekare cinsinden hem de yüzde olarak ifade ediniz.

c) Stajyer mühendisin varsayımının doğru olup olmadığını hesaplama sonuçlarınıza dayanarak değerlendiriniz.

ç) Bir üçgende seçilen kenarın uzunluğu ve bu kenara ait dik uzaklık birlikte değiştiğinde alan karşılaştırması yaparken hangi matematiksel ilişkiye bakılması gerektiğini genel bir kural olarak ifade ediniz.

4. Laboratuvarda sergilenmek üzere sağ ve sol tarafta kullanılacak iki eş kanat paneli üretilecektir. Her panelin ilk tasarımında gövdeyle birleşen kenarın uzunluğu 4 m, bu kenara ait dik uzaklık 3 m dir. Yeni tasarımda gövdeyle birleşen kenarın uzunluğu değiştirilmemiş, bu kenara ait dik uzaklık 4,5 m ye çıkarılmıştır. Panellerin üst yüzeyinin kaplanmasında kullanılacak kompozit malzemenin birim maliyeti metrekare başına 2500 TL dir. Tasarım değişikliği için ayrılan ek bütçe 14 000 TL dir.

a) Panellerden birinin ilk tasarımdaki alanını ve yeni tasarımdaki alanını hesaplayınız.

b) Sağ ve sol iki panel birlikte düşünüldüğünde toplam kaplama alanının kaç metrekare arttığını bulunuz.

c) Alan artışına bağlı olarak oluşan ek kaplama maliyetini hesaplayınız.

ç) Ayrılan ek bütçenin yeterli olup olmadığını belirleyiniz. Kararınızı hesaplama sonuçlarınıza dayanarak gerekçelendiriniz.

5. Bilgisayar destekli tasarım programında, üçgen olarak modellenen bir kanat paneli incelenmektedir. Panelin gövdeyle birleşen kenarının uzunluğu 8 m olarak sabit tutulmuştur. Kanat ucunu temsil eden nokta, bu kenara paralel olan ve bu kenardan dik uzaklığı 5 m olan bir tasarım çizgisi üzerinde farklı konumlara taşınmaktadır.

Kanat ucunun konumu değiştiğinde panelin alanı için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Kanat ucunun konumu değiştiği için panelin şekli değişir; bu nedenle alan da değişir.
B) Kanat ucu, gövdeyle birleşen kenarın orta noktasından uzaklaşırsa alan azalır.
C) Gövdeyle birleşen kenarın uzunluğu ve bu kenara ait dik uzaklık sabit kaldığı için alan değişmez.
D) Panelin diğer kenar uzunlukları verilmediği için alan belirlenemez.
E) Panelin iç açılarının ölçüleri değişeceği için alanı belirlenemez.

6. P ve R kanat paneli tasarımlarının ölçüleri aşağıda verilmiştir.

Tasarım	Kenar Uzunluğu (m)	Dik Uzaklık (m)
P	6	8
R	12	4

Bir tasarım öğrencisi şu iddiada bulunmuştur:

“R tasarımının kenarının uzunluğu P tasarımının kenarının uzunluğundan daha fazla olduğu için R panelinin üst yüzeyi için daha fazla kaplama malzemesi gerektirir.”

Öğrencinin iddiasının doğru olup olmadığını gerekçesiyle birlikte açıklayınız.

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

MAT.10.1.4. Sinüs ve kosinüs teoremlerini doğrulayabilme veya ispatlayabilme

a) Üçgende sinüs ve kosinüs teoremlerine ilişkin farklı doğrulama veya ispatları kullanır.
b) Yapılan doğrulama veya ispatları yeni durumlara uyarlayarak değerlendirir.

MAT.10.1.4

MAVİ VATAN

Sakarya Gaz Sahası'nda görev yapan Fatih Sondaj Gemisi deniz tabanındaki bir kuyunun tam üzerinde sabitlenmiştir. Kıyıdaki Filyos Limanı B noktası, Amasra Limanı C noktası, Fatih Sondaj Gemisinin bulunduğu nokta A noktası ile modellenmiştir.

Doğalgazın A noktasındaki kuyudan çıkarılıp B ve C noktalarına ulaştırılabilmesi için ABC üçgeni biçiminde bir boru hattı yapılacaktır.

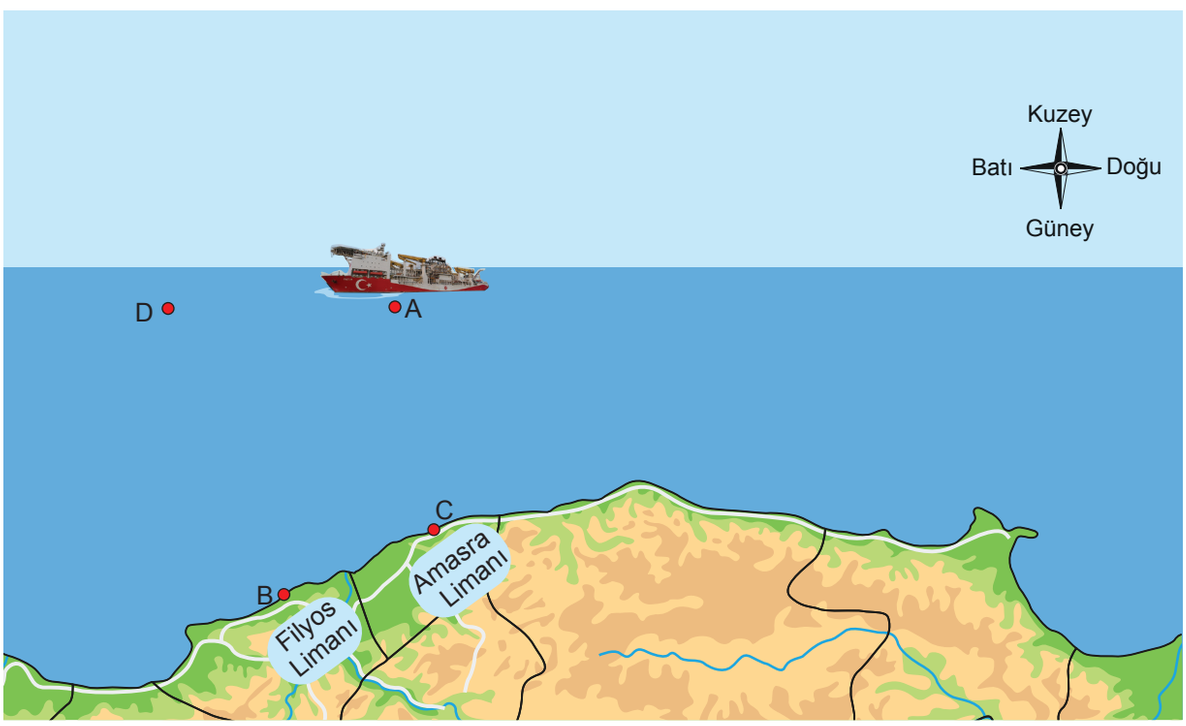

a) Aşağıdaki adımları sırasıyla görsel üzerinde uygulayınız.

i) ABC üçgenini çiziniz.

ii) C noktasından $[AB]$ na dik, $E \in [AB]$ olacak şekilde $[CE]$ çiziniz.

iii) $|AB| = c$ birim, $|BC| = a$ birim, $|AC| = b$ birim, $|CE| = h$ birim, $|AE| = x$ birim ve $m(\widehat{BAC}) = \alpha$

b) Pisagor teoremini, oluşan AEC ve CEB dik üçgenlerinde ayrı ayrı uygulayınız.

c) b de elde ettiğiniz iki eşitlikte $|CE|$ nu eşitleyerek a, b, c ve x türünden yeni bir denklem yazınız.

ç) c de yazdığınız denklemde $x = b \cdot \cos\widehat{A}$ dönüşümünü kullanarak $a^2 = b^2 + c^2 - 2 \cdot b \cdot c \cdot \cos\widehat{A}$ olduğunu gösteriniz.

d) α açısının ölçüsü 90° olsaydı kosinüs teoremi yardımıyla elde edilen eşitliğin başka hangi teorem ile elde edilebileceğini bulunuz.

e) Fatih Sondaj Gemisinin kaptanı, geminin bilgisayar ekranında $|AC| = 60$ mil, $|AB| = 80$ mil, $m(\widehat{BAC}) = 60°$ bilgilerini görmüştür. Bunun üzerine B ve C noktaları arasındaki mesafenin yaklaşık 72 mil olduğunu hesaplamıştır.

Buna göre kaptanın yaptığı hesaplamanın doğru olup olmadığını gerekçesiyle açıklayınız.

f) ABC üçgeninin alanını sinüs yardımıyla veren denklemi

I. b ve c kenar uzunluklarını kullanarak yazınız.

II. a ve c kenar uzunluklarını kullanarak yazınız.

III. a ve b kenar uzunluklarını kullanarak yazınız.

Buna göre aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

I ve II. deki ifadelerin eşitliği kullanılarak ……..…… eşitliği bulunur.

II ve III. deki ifadelerin eşitliği kullanılarak ……..…….…….. eşitliği bulunur.

Sonuç olarak ……..……. eşitlikleri elde edilir.

f) A noktasındaki Fatih Sondaj Gemisi batıya doğru hareket ederek D noktasında yeni bir kuyu açmıştır.

$|AC| = 80$ mil, $m(\widehat{ADC}) = 45°$, $m(\widehat{CAD}) = 105°$ **olduğuna göre A ve D noktaları arasındaki uzaklığı mil cinsinden hesaplayınız.**

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

MAT.10.2.1. İki kategorik değişkenli veri ile çalışabilme ve iki kategorik değişken arasındaki ilişkililiğe dayalı karar verebilme

a) İki kategorik değişkenli veriye dayalı, istatistiksel araştırma gerektiren gerçek yaşam durumlarını belirler.
b) Bağlam içerisinde iki kategorik değişken arasındaki ilişkililiğe odaklanan araştırma soruları oluşturur.
c) İki kategorik değişkenli veri toplamak/elde etmek için plan yapar.
ç) İki kategorik değişkenli verileri toplayarak/elde ederek analize hazırlar.
d) Araştırma sorusu bağlamında toplanan/elde edilen iki kategorik değişkenli verileri analiz etmek için görselleştirme ve/veya özetleme (toplam satır veya sütunlardaki göreli sıklıkları gösteren iki yönlü tablo, koşullu göreli sıklıkları gösteren sütun grafikleri, koşullu göreli sıklıklar gibi) araçlarından uygun olanı seçer.
e) Araştırma sorusu bağlamında toplanan/elde edilen verileri belirlediği araçlarla analiz eder.
f) İki kategorik değişkenli veri dağılımlarına dayalı istatistiksel araştırmadan hareketle elde edilen bulguları yorumlayarak sonuç çıkarır.
g) İki kategorik değişkenli veri dağılımlarına dayalı istatistiksel araştırmadan hareketle elde edilen sonuçları araştırma sorusu bağlamında değerlendirir.

MAT.10.2.1

ALTIN ÇAĞ

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2012 yılından bu yana özel günlerin anlamına uygun tematik haber bültenleri yayımlamaktadır. Bu kapsamda "Yaşlılara Saygı Haftası" için 65 yaş ve üzeri nüfusa özel olarak hazırlanan bültende; yaşlı nüfusun demografik yapısı ile eğitim, medeni durum, yoksulluk, iş gücü durumu ve sağlık gibi sosyo ekonomik özelliklerine yer verilmiştir. Ayrıca bu bültene göre, yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı 2020 yılındaki %9,5 seviyesinden 2025 yılında %11,1 e yükselmiştir.

1. Birleşmiş Milletler tarafından 2024 yılında derlenen demografik projeksiyonlara göre 2025 yılı itibarıyla dünya nüfusunun 8 231 613 070 kişiye, yaşlı nüfusun ise 856 880 405 kişiye ulaşacağı öngörülmüştür. Bu veriler doğrultusunda, küresel nüfusun %10,4 ünü yaşlı nüfusun oluşturacağı hesaplanmıştır. 2025 yılı tahminlerine paralel olarak, yaşlı nüfus oranı bakımından öne çıkan ülkeler ve ilgili oranlar Grafik 1 de verilmiştir.

Grafik 1: 2025 Yılında Yaşlı Nüfus Oranlarının Ülkelere Göre Dağılımı

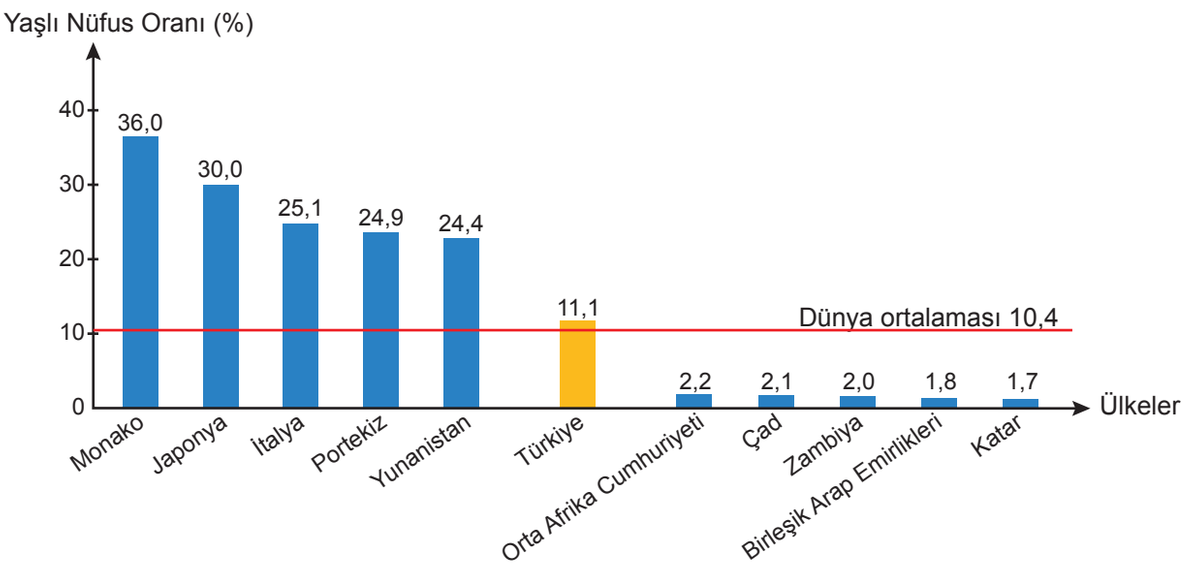

Grafik 1 deki ülkelerin coğrafi özellikleri incelendiğinde yaşlı nüfus oranının en yüksek olduğu ilk beş ülkenin denize kıyısı olduğu görülmektedir. Bir öğrenci, Grafik 1 deki bilgilerden hareketle yaşlı nüfus oranı ile ülkelerin denize kıyısı olma durumu arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmak istemektedir. Bu doğrultuda öğrenci aşağıdaki araştırma sorusunu oluşturmuştur:

"Grafik 1 de verilen ülkelerde, yaşlı nüfus oranının dünya ortalamasına göre yüksek veya düşük olma durumu ile bu ülkelerin denize kıyısı olma durumu (var/yok) arasında bir ilişki var mıdır?"

a) Buna göre öğrencinin oluşturduğu araştırma sorusunu, iki kategorik değişkenli istatistiksel araştırma sorularında bulunması gereken ölçütlere göre değerlendiriniz. Soruda eksik veya hatalı olduğunu düşündüğünüz ifadeler varsa bu ölçütlere uygun olacak şekilde soruyu yeniden yazınız.

Araştırma Sorusu Ölçütleri	Sorunun İlgili Ölçütü Karşılayıp Karşılamadığına Dair Fikirleriniz
Açık ve net olmalıdır.	
Araştırmaya değer olmalıdır.	
İlgilenilen grup (evren) açık olmalıdır.	
Değişken açık bir şekilde görülmelidir.	
Veri toplanabilir olmalıdır.	
Değişebilirliği yansıtmalıdır.	
Odaklanılan grup araştırma yapılmasına imkân vermelidir.	
Kategorik veri toplamaya uygun olmalıdır.	

b) Grafik 1 de verilen ülkelerdeki yaşlı nüfus oranı ile ilgili başka hangi kriterlere göre araştırma yapılabileceği hakkındaki görüşlerinizi, arkadaşlarınızla nezaket kuralları çerçevesinde tartışınız ve belirlediğiniz kriterlere uygun iki kategorik değişkenli araştırma soruları oluşturunuz.

c) Grafik 1 de dünya genelinden seçilmiş bazı ülkelerin verileri yer almaktadır. Bu araştırma, dünya genelindeki tüm ülkeleri kapsayacak şekilde genişletilmek istenmektedir. Tüm ülkelerin yaşlı nüfus oranları (yüksek/düşük) ile denize kıyısı olma durumları (var/yok) arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla iki kategorik veri toplamak için nasıl bir plan yaparsınız? Verileri toplamak için hangi güvenilir uluslararası kaynakları kullanacağınızı ve verileri nasıl kategorize edeceğinizi açıklayınız.

ç) Yaptığınız plan doğrultusunda, sınıfta internet erişimini kullanarak veya öğretmeninizin sağladığı ek listeden rastgele seçeceğiniz 10 farklı ülkenin verilerini toplayınız. Elde ettiğiniz verileri aşağıdaki veri kayıt tablosuna yazarak analize hazır hâle getiriniz.

	Ülke	Yaşlı Nüfus Oranı Durumu (Yüksek/Düşük)	Denize Kıyısı Olma Durumu (Var/Yok)
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

2. Bir belediyeye bağlı Yaşlı Yaşam Merkezi tarafından 65 yaş ve üzeri bireylere “Sosyal yaşam merkezinde düzenlenmesini en çok istediğiniz etkinlik türü hangisidir?” sorusu yöneltilmiş ve katılımcılardan dört seçenekten yalnızca birini tercih etmeleri istenmiştir. Bu araştırmadan elde edilen veriler Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1: Cinsiyete Göre 65 Yaş ve Üzeri Bireylerin Sosyal Etkinlik Tercihlerini Gösteren İki Yönlü Tablo

Etkinlik Tercihi / Cinsiyet	Yürüyüş Etkinliği	El Sanatları Etkinliği	Kültür Gezisi Etkinliği	Dijital Okuryazarlık Etkinliği	Toplam
Kadın	28	36	20	16	100
Erkek	34	18	30	18	100
Toplam	62	54	50	34	200

a) Tablo 1 deki verilerden yararlanarak cinsiyet ve etkinlik tercihlerini gösteren göreli sıklık tablosunu Tablo 2 de oluşturunuz.

Tablo 2: Cinsiyet ve Etkinlik Tercihlerini Gösteren Göreli Sıklık Tablosu

Etkinlik Tercihi / Cinsiyet	Yürüyüş Etkinliği	El Sanatları Etkinliği	Kültür Gezisi Etkinliği	Dijital Okuryazarlık Etkinliği	Toplam
Kadın					
Erkek					
Toplam					

b) Cinsiyete göre etkinlik tercihini gösteren koşullu göreli sıklık tablosunu Tablo 3 te oluşturunuz.

Tablo 3: Cinsiyete Göre Etkinlik Tercihlerinin Yüzdesel Dağılımları

Etkinlik Tercihi / Cinsiyet	Yürüyüş Etkinliği	El Sanatları Etkinliği	Kültür Gezisi Etkinliği	Dijital Okuryazarlık Etkinliği	Toplam
Kadın					
Erkek					

c) Cinsiyete göre etkinlik tercihini gösteren kümeli sütun grafiğini, Tablo 3 teki verilerden faydalanarak çiziniz.

Grafik 2.1: Cinsiyete Göre Etkinlik Tercihlerinin Yüzdesel Dağılımı

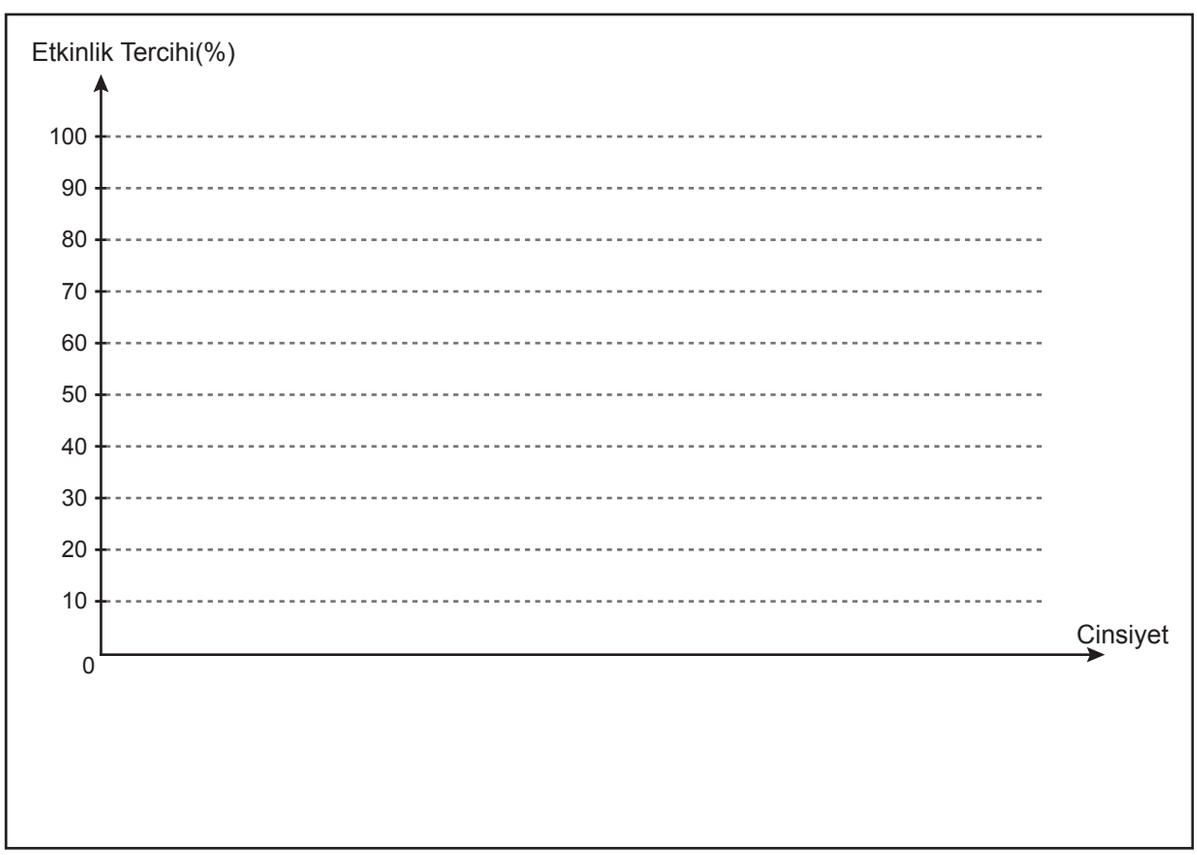

ç) Etkinlik tercihine göre cinsiyeti gösteren koşullu göreli sıklık tablosunu Tablo 4 te oluşturunuz.

Tablo 4: Etkinlik Tercihine Göre Cinsiyetin Yüzdesel Dağılımları

Etkinlik Tercihi / Cinsiyet	Yürüyüş Etkinliği	El Sanatları Etkinliği	Kültür Gezisi Etkinliği	Dijital Okuryazarlık Etkinliği
Kadın				
Erkek				
Toplam				

d) Etkinlik tercihine göre cinsiyeti gösteren kümeli sütun grafiğini, Tablo 4 teki verilerden faydalanarak çiziniz.

Grafik 2.2: Etkinlik Tercihine Göre Cinsiyetin Yüzdesel Dağılımları

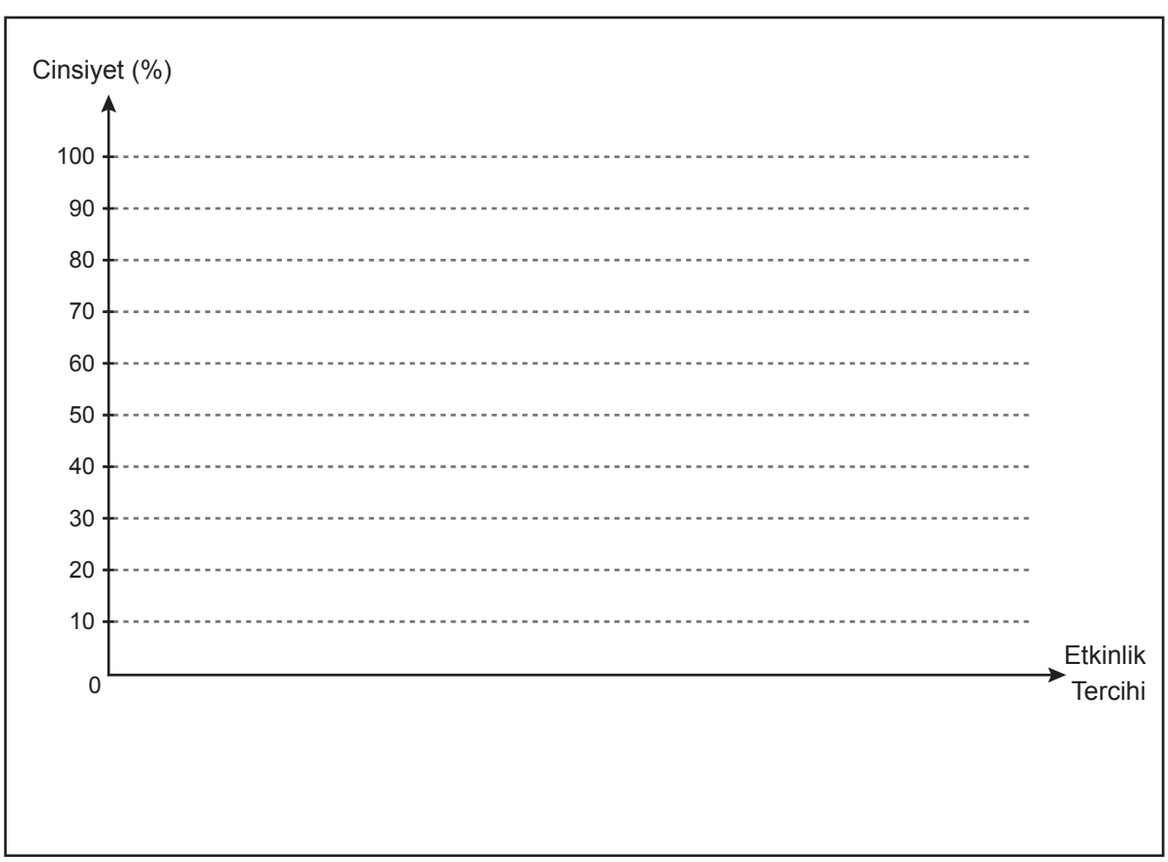

e) Tablo 4 ve Grafik 2.2 deki verilerden hareketle, 65 yaş ve üzeri bireylerin cinsiyetleri ile etkinlik tercihleri arasında bir ilişki olup olmadığını yorumlayınız.

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

MAT.10.2.2. Başkaları tarafından oluşturulan iki kategorik değişkenli verilerin ilişkililiğine dayalı istatistiksel sonuç veya yorumları tartışabilme

a) Başkaları tarafından oluşturulan iki kategorik değişkenli verilerin ilişkililiğine dayalı istatistiksel sonuç veya yorumlara yönelik istatistiksel temellendirme yapar.
b) Başkaları tarafından oluşturulan iki kategorik değişkenli verilerin ilişkililiğine dayalı istatistiksel sonuç veya yorumlara yönelik hataları ya da yanlılıkları tespit eder.
c) Başkaları tarafından oluşturulan iki kategorik değişkenli verilerin ilişkililiğine dayalı istatistiksel sonuç veya yorumları çürütür ya da kabul eder.

MAT.10.2.2

HAYVAN SEVGİSİ

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) bulguları yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkan, sosyal ve iletişimsel alanda belirgin yetersizlikler, sınırlı, tekrarlayıcı hareketlerin görüldüğü ve dış dünyaya dair ilgi alanlarının yetersiz olduğu nörogelişimsel bir farklılıktır. Nedeni tam olarak bilinmemekle birlikte; nörobiyolojik nedenler (beynin yapısında ve işleyişinde farklılıklar), genetik nedenler ve çevresel nedenler üzerinde durulmaktadır. Amerikan Hastalıkları Kontrol Etme ve Önleme Merkezi (Centers for Disease Control Prevention - CDC) verilerine göre 2006 yılında her 150 çocuktan 1 inin otizm tanısı aldığı tahmin edilirken, 2025 yılında her 31 çocuktan 1 ini etkilediği kabul edilmektedir. Otizm görülme sıklığındaki belirgin artış, bu durumu daha iyi anlamak ve çözümler üretmek isteyen bilim dünyasını kapsamlı araştırmalar yapmaya yöneltmektedir.

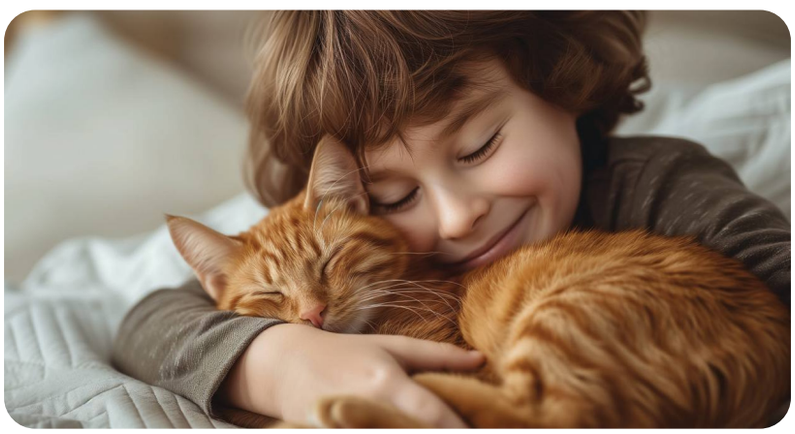

Bir sosyal gelişim uzmanı, Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) tanısı almış çocukların sosyal etkileşim alanındaki yetersizliklerini azaltmaya yardımcı olmak amacıyla, evde evcil hayvan beslemenin etkilerini inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırmacı, evde kedi veya köpek gibi bir evcil hayvanla büyümenin, çocukların akranlarıyla bağ kurma becerisini etkileyip etkilemediğini gözlemlemiş ve "evde evcil hayvan beslemenin Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) tanısı almış çocuklarda, gelişmiş sosyal beceriye neden olduğu" sonucuna ulaşmıştır. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen veriler aşağıdaki iki yönlü tabloda verilmiştir.

Tablo: Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Tanısı Almış Çocuklarda Evcil Hayvan Besleme Durumlarına Göre Sosyal Beceri Düzeyleri

Sosyal Beceri Düzeyi / Evcil Hayvan Besleme Durumu	Gelişmiş Sosyal Beceri	Sınırlı Sosyal Beceri	Toplam
Besleyen	64	16	80
Beslemeyen	36	84	120
Toplam	100	100	200

a) Araştırmacının yaptığı çıkarımın dayanağı nedir? Açıklayınız.

b) Araştırmacının yaptığı çıkarıma yönelik tespit ettiğiniz hatalar/yanlılıklar varsa yazınız.

c) Araştırmacının elde ettiği sonuçta tespit ettiğiniz hatalar/yanlılıklar varsa gerekçesini sunarak doğru sonucu yazınız.

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

MAT.10.3.1. Bir doğal sayı ile asal çarpanları ve bölenleri arasındaki ilişkilere dair çıkarım yapabilme

a) Bir doğal sayının asal çarpanları ve bölenleri hakkında varsayımlarda bulunur.
b) Farklı örneklerden elde ettiği örüntüleri listeleyerek bir doğal sayının asal çarpanları ve bölenleri hakkındaki varsayımlarına yönelik örüntüleri geneller.
c) Oluşturduğu genellemelerin varsayımlarını karşılayıp karşılamadığını örneklerle sınar.
ç) Bir doğal sayının asal çarpanları ve bölenleri ile ilgili ulaştığı sonuçlara yönelik matematiksel önermeler sunar.
d) Elde ettiği önermelerin gerçek yaşam durumları içeren problemlerdeki kullanışlılığını değerlendirir.

MAT.10.3.1

GÜNEŞ ENERJİ SİSTEMİ

Bir çiftliğin enerji ihtiyacını karşılamak amacıyla üst yüzü kare biçiminde olan özdeş güneş panelleri düz bir yüzeye, aralarında boşluk kalmayacak ve üst üste gelmeyecek şekilde yerleştirilerek dikdörtgen veya kare biçiminde güneş enerji sistemi inşa edilecektir.

a) Toplam 60 panel kullanılarak oluşturulabilecek güneş enerji sistemi modellerinde yatay ve dikeyde kaçar adet panel kullanılabileceğini ayrı ayrı tespit ediniz.

Yatay (adet)												
Dikey (adet)												

b) Toplam 80 panel kullanılarak oluşturulabilecek güneş enerji sistemi modellerinde yatay ve dikeyde kaçar adet panel kullanılabileceğini ayrı ayrı tespit ediniz.

Yatay (adet)										
Dikey (adet)										

c) 60 ve 80 sayılarının asal çarpanlarına ayrılmış halini, pozitif tam sayı bölenlerini ve pozitif tam sayı bölenlerinin sayısını bularak aşağıda verilen tabloya yazınız.

Sayılar	Asal Çarpanlarına Ayrılmış Hali	Pozitif Tam Sayı Bölenleri	Pozitif Tam Sayı Bölenlerinin Sayısı
60			
80			

ç) 60 ve 80 sayılarının asal çarpanları ile pozitif tam sayı bölenleri arasındaki ilişkiye dair varsayımınızı oluşturunuz.

d) c de bulduğunuz pozitif tam sayı bölenlerinin sayıları ile güneş enerji sistemi modelleri arasındaki matematiksel ilişkiye dair varsayımınızı oluşturunuz.

e) Bir sayının asal çarpanlarına ayrılmış halindeki kuvvetlerini 1 artırıp çarptığınızda bulduğunuz sonuç ile bu sayının pozitif tam sayı bölenlerinin sayısı arasındaki matematiksel ilişkiye dair genellemenizi oluşturunuz.

f) Bir A doğal sayısı, $A = p^x \cdot q^y \cdot r^z$ biçiminde asal çarpanlarına ayrılmıştır.

e de oluşturduğunuz genellemeyi kullanarak, bu sayının pozitif tam sayı bölenlerinin sayısını veren cebirsel ifadeye dair önermenizi oluşturunuz.

g) f de oluşturduğunuz cebirsel ifadeyi kullanarak 300 sayısının asal olmayan pozitif tam sayı bölen sayısını bulunuz.

ğ) 9 farklı güneş enerji sistemi modelinin oluşturulabildiği durumda panel sayısı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi <u>kesinlikle</u> doğrudur?

A) Panel sayısı tektir.
B) Panel sayısı tam karedir.
C) Panel sayısı çifttir.
D) Panel sayısı asaldır.
E) Panel sayısının asal çarpanı 1 tanedir.

h) Güneş enerji sisteminin kurulacağı bölgenin çevresine tel çekilecektir.

Buna göre kullanılacak tel uzunluğunun <u>en az</u> olabilmesi için seçilmesi gereken güneş enerji sistemi modelini belirleyiniz.

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

MAT.10.3.2. Birden çok doğal sayının ortak bölenleriyle bunların en büyüğü ve ortak katlarıyla bunların en küçüğü arasındaki ilişkilere dair muhakeme yapabilme

a) Birden çok doğal sayının ortak bölenleriyle bunların en büyüğü ve ortak katlarıyla bunların en küçüğü arasındaki ilişkilere dair varsayımlarda bulunur.
b) Farklı örneklerden elde ettiği örüntüleri listeleyerek varsayımlarına yönelik örüntüleri geneller.
c) Oluşturduğu genellemelerin varsayımlarını karşılayıp karşılamadığını örneklerle sınar.
ç) Birden çok doğal sayının ortak bölenleriyle bunların en büyüğü ve ortak katlarıyla bunların en küçüğü arasındaki ilişkilere dair elde ettiği genellemelere yönelik önermeler sunar.
d) Sunduğu önermelerin gerçek yaşam durumları içeren problemlerdeki katkısını değerlendirir.
e) Elde ettiği önermeler ile ilgili matematiksel doğrulama yöntemlerini seçer ve kullanır.
f) Elde ettiği önermelere ilişkin uyguladığı matematiksel doğrulamayı kullanışlılığı açısından değerlendirir.

MAT.10.3.2

TÜRKİYE'NİN COP31 YOLCULUĞU

Türkiye'nin COP31 Vizyonu: Okuldan Kasabaya Gençlik İklim Rotası

COP31 Yolculuğu

Antalya'da yapılacak COP31 süreci öncesinde, Türkiye'nin COP31 vizyonunu tanıtmak amacıyla Gençlik İklim Rotası adlı yerel bir proje tasarlanmaktadır. Proje; bir lise, belediye gençlik merkezi ve yerel çevre gönüllülerinin iş birliğiyle yürütülecek dört temalı bir dijital sergi alanı olarak düşünülmüştür.

Bu proje, Türkiye'nin daha temiz, daha döngüsel ve daha güçlü bir gelecek hedefi doğrultusunda öne çıkardığı

- Döngüsel Ekonomi ve Atık Yönetimi,
- İklim Finansmanına Erişim,
- Tarım, Su ve Gıda Güvenliği,
- Adil Dönüşüm ve Gençlik Katılımı

olmak üzere dört ana temaya dayanmaktadır.

Projede öğrenciler, yalnızca COP31 vizyonunu tanımakla kalmayacak; yaşadıkları çevre için uygulanabilir iklim çözüm önerileri de geliştireceklerdir. Okulda atık azaltım noktalarının kurulması, küçük çevre projeleri için kaynak planlaması yapılması, su tüketimi ve gıda israfı verilerinin izlenmesi, farklı sınıflardan öğrencilerin projeye adil biçimde katılması bu çalışmanın yerel katkıları arasındadır.

Gençlik İklim Rotası Projesi iki bölümden oluşmaktadır:

Dijital İklim Mozaiği : Dört temayı temsil eden simgelerle özdeş eylem modülleri oluşturulacaktır. Her modülde dört temadan da simge olacak ve hiçbir simge artmayacaktır.

Canlı Vizyon Panosu : Dört temaya ait veri pencereleri farklı sürelerde güncellenmektedir.

1. Türkiye'nin COP31 vizyonundaki dört temayı temsil eden simge sayıları görselde verilmiştir.

a) Oluşturulacak eylem modülü sayısının, görselde verilen dört simge sayısının her birini kalansız bölmesinin neden gerekli olduğunu açıklayınız.

b) Görseldeki simge sayılarını kullanarak bu sayıların ortak bölenlerini listeleyiniz.

c) Listelediğiniz ortak bölenlere göre proje ekibi kaç farklı sayıda özdeş eylem modülü oluşturabilir?

ç) Proje ekibinin oluşturabileceği en fazla sayıdaki özdeş eylem modülü dikkate alındığında bir eylem modülünün içeriği nasıl olur? Her modülde dört temadan kaçar simge bulunacağını tabloya yazınız.

Tema	Her Bir Eylem Modülde Bulunacak Simge Sayısı
Döngüsel Ekonomi ve Atık Yönetimi	
İklim Finansmanına Erişim	
Tarım, Su ve Gıda Güvenliği	
Adil Dönüşüm ve Gençlik Katılımı	

2. Görseldeki Canlı Vizyon Panosu bölümünü inceleyiniz. Dört veri penceresi saat 09.00 da aynı anda güncellenmiştir. Bundan sonra her veri penceresi, kendi güncellenme aralığına göre yenilenmektedir.

a) Saat 09.00 dan sonra dört veri penceresinin yeniden aynı anda güncellenebilmesi için geçen sürenin, dört güncellenme aralığıyla hangi bölünebilme koşullarını sağlaması gerekir? Açıklayınız.

b) Dört veri penceresinin saat 09.00 dan sonra ilk kez saat kaçta birlikte güncelleneceğini bulunuz.

c) Dört veri penceresinin saat 9 dan sonra ikinci ve üçüncü kez birlikte güncelleneceği saatleri yazınız.

d) a ve c de bulduğunuz ortak güncelleme süresi ile ikinci ve üçüncü kez birlikte güncellemelerin yapıldığı süreler arasındaki ilişkiye dair genellemenizi yazınız.

3. Aşağıdaki soruları Dijital İklim Mozaiği ve Canlı Vizyon Panosu bölümlerinden elde ettiğiniz sonuçlardan yararlanarak cevaplandırınız.

a) Dijital İklim Mozaiği'nde bulduğunuz ortak bölenler ile en büyük ortak bölen (EBOB) arasındaki ilişkiyi bir önerme olarak yazınız.

b) Canlı Vizyon Panosu'nda bulduğunuz ortak katlar ile en küçük ortak kat (EKOK) arasındaki ilişkiyi bir önerme olarak yazınız.

c) 3. soru a ve b de yazdığınız önermeleri, listeleme yöntemiyle matematiksel olarak doğrulayınız. Doğrulamanızda Dijital İklim Mozaiği için ortak bölenler ile EBOB'u; Canlı Vizyon Panosu için ortak güncelleme zamanları ile EKOK'u karşılaştırınız.

d) Listeleme yöntemi yerine asal çarpanlara ayırma veya sembolik gösterim yöntemlerinden birini kullanmanın hangi durumlarda daha uygun olacağını açıklayınız.

4. Bir öğrenci, Canlı Vizyon Panosu için “Dört veri penceresinin birlikte güncellenmesi için en büyük süre olan 15 dakikayı almak yeterlidir.” yorumunu yapmıştır.

Bu yoruma karşı <u>en uygun</u> açıklama aşağıdakilerden hangisidir?

A) Doğrudur; çünkü en büyük sayı her zaman en küçük ortak kattır.
B) Yanlıştır; çünkü ortak güncelleme süresi, verilen sürelerin toplamı olmalıdır.
C) Yanlıştır; çünkü ortak güncelleme süresi, tüm güncellenme aralıklarına kalansız bölünebilmelidir.
D) Doğrudur; çünkü 15 dakika diğer bütün sürelerin bölenidir.
E) Yanlıştır; çünkü ortak güncelleme zamanı yalnızca 6 dakikaya göre belirlenir.

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

MAT.10.3.3. Bir doğal sayının belirli doğal sayılara bölümünden kalanlarına dair muhakeme yapabilme

a) 2, 3, 4, 5, 6, 9 ve 10 ile bölünebilme özelliklerinden hareketle bir doğal sayının 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 ve 10 ile bölümünden elde edilecek kalanlara ilişkin varsayımlarda bulunur.
b) Aynı sayı ile bölme işleminden elde edilecek kalanlara ilişkin farklı örneklerle ilgili örüntüleri listeleyerek varsayımlarına yönelik örüntüleri geneller.
c) Oluşturduğu genellemenin kendi varsayımını karşılayıp karşılamadığını örneklerle sınar.
ç) Ulaştığı sonuçlara yönelik matematiksel önermeleri doğrulayabileceği şekilde sunar.
d) Ulaştığı önermelerin katkısını bu sayıların en küçük ortak katlarından oluşan sayılara bölümünden kalanı bulma bağlamında değerlendirir.
e) Önermelere ilişkin matematiksel doğrulama yöntemlerini seçer ve kullanır.
f) Önermelere ilişkin uyguladığı matematiksel doğrulama yöntemini kullanışlılığı açısından değerlendirir.

MAT.10.3.3

KÜTÜPHANE

Bir okulun bahçesine, ana binadan bağımsız olarak inşa edilen kütüphane; öğrencilerin kaynaklara kolayca ulaşabildiği, derinlemesine araştırmalar yapabildiği ve verimli çalışabildiği zengin bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Edebiyattan tarihe, bilimden sanata, matematikten teknolojiye kadar geniş bir yelpazede çok sayıda kitaba ev sahipliği yapan bu kütüphanede, öğrencilerin bölünebilme kurallarını günlük hayatla ilişkilendirebilmelerini amaçlayan yenilikçi bir yöntem hayata geçirilmiştir. Okulun matematik öğretmenleri tarafından geliştirilen bu özel kodlama sistemine göre kitaplar, yalnızca geleneksel tür veya yazar adına göre değil, üzerlerine basılan 7 basamaklı sayı kodlarına göre de raflardaki yerlerini almaktadırlar. Bu özgün sistem sayesinde bir kitabın kütüphanedeki tam konumu ve hangi rafta bulunduğu, üzerindeki 7 basamaklı kodun belirli doğal sayılara bölümünden kalanlar incelenerek hem eğlenceli hem de analitik bir yolla kolayca belirlenebilmektedir. Bunun için öğrenci bulmak istediği kitabın ismini bilgisayarda kütüphane sistemine yazdığında kitaba ait kod ve yönergeler ekranda çıkmaktadır.

Aşağıdaki soruları bu bağlama göre cevaplayınız:

1. Kütüphaneden kitap almak isteyen Efe, Duhan ve Çınar isimli öğrencilerin aradıkları kitapların kodları ve bu kitapları bulmak için takip etmeleri gereken yönergeler aşağıda verilmiştir:

Efe'nin Kitabı (Kod: 2457816) Bilim Bölümü	Kat : 3 ile bölümünden kalan Koridor : 10 ile bölümünden kalan Raf : 5 ile bölümünden kalan
Duhan'ın Kitabı (Kod: 6034925) Tarih Bölümü	Kat : 9 ile bölümünden kalan Koridor : 2 ile bölümünden kalan Raf : 10 ile bölümünden kalan
Çınar'ın Kitabı (Kod: 8716354) Roman Bölümü	Kat : 4 ile bölümünden kalan Koridor : 8 ile bölümünden kalan Raf : 9 ile bölümünden kalan

a) Efe ve Duhan, ellerindeki kitap kodlarının sadece birler basamağındaki rakama göre kalan incelemesi yaptıklarında hangi konum bilgilerine doğrudan ulaşabilirler? Açıklayınız.

b) Çınar, kitabının koridor numarasını bulmak için 8716354 sayısının tamamını 8 e bölmeye çalışmaktadır. Çınar'a zaman kazanması için kodun sadece hangi basamaklarına göre kalan incelemesi yapmasını önerirsiniz? Neden?

c) Efe, Duhan ve Çınar'ın aradıkları kitapların kat, koridor ve raf numaralarını bulunuz.

ç) Duhan'ın tarih kitabının hem 9 a (kat) hem de 2 ye (koridor) bölünebilme durumunu tek bir genelleme altında birleştirmek isteseydik kodun hangi sayıya tam bölünüp bölünmediğini incelememiz yeterli olurdu? Açıklayınız.

2. Kütüphane görevlisi, raftaki kitapları kontrol ederken coğrafya bölümündeki bir kitabın üzerindeki 7 basamaklı kodun iki rakamının su damlası nedeniyle silindiğini fark etmiştir.

Kütüphane görevlisi, bu kitapla ilgili aşağıdaki konum bilgilerine sahiptir:

Kitap zemin kattadır. (0. kat)	: Yani kodun 9 ile bölümünden kalan 0 dır.
Kitap 5. koridordadır.	: Yani kodun 8 ile bölümünden kalan 5 tir.
Kitap 4. raftadır.	: Yani kodun 5 ile bölümünden kalan 4 tür.

Buna göre kitabın kodunu bulunuz.

3. Kütüphanede kitapların konumunu bulmak için kullanılan sistemden ayrı olarak kitabın türünü hızlıca belirlemek için 7 basamaklı kitap kodunun 15 ile bölümünden kalan kullanılmaktadır. Kalan değerlerine göre kitap türleri aşağıdaki tabloda listelenmiştir:

15 ile Bölümünden Kalan	Kitap Türü
0	Ansiklopedi
1	Biyografi
2	Matematik
3	Felsefe
4	Roman
5	Tarih
6	Bilim
7	Sanat
8	Teknoloji
9	Coğrafya
10	Şiir
11	Hikâye
12	Psikoloji
13	Kültür
14	Araştırma

Kütüphane görevlisi bir kitabın kodunun yazılı olduğu aşağıdaki etiketi bulmuştur.

Aşağıdaki adımları sırasıyla uygulayarak bu kodun hangi kitap türüne ait olduğunu bulunuz.

i. 15 sayısı, aralarında asal olan ..... ve ..... sayılarının çarpımıdır.

ii. 8513637 sayısının;

3 ile bölümünden kalan : .....

5 ile bölümünden kalan : .....

iii. Hem 3 e hem de 5 e bölündüğünde yukarıdaki kalanları veren 15 ten küçük sayı ..... olduğu için kitap ..... türündedir.

4. Okul kütüphanesinde her yıl kasım ayında "11. Ay Kitap Keşfi" adlı bir etkinlik düzenlenmektedir. Bu etkinlikte öğrenciler, kütüphane kataloğundan kodları 11 ile tam bölünebilen kitapları seçerek onlar için kısa tanıtım kartları hazırlamaktadırlar.

a) 7 basamaklı bir sayının 11 ile bölümünden kalanını bulmaya dair önermenizi çözümleme yöntemini kullanarak yazınız.

b) Kitap kodu 8701623 olan sayının 11 ile bölümünden kalanı bulup önermenizin doğruluğunu kontrol ediniz.

c) Oluşturduğunuz önermeden yararlanarak aşağıdaki kitap kodlarının 11 ile bölümünden kalanları bularak etkinliğe dahil edilip edilmeyeceğini yazınız.

Kitap Kodu	11 ile Bölümünden Kalanı Bulmak İçin Yapılan İşlem	Kalan	Kitap, Etkinliğe Dahil Edilsin mi? (Evet / Hayır)
7243610	$(0+6+4+7)-(1+3+2)=17-6$ $=11$	0	Evet
6385721			
9075481			
3027156			

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

MAT.10.4.1. Gerçek sayılarda fonksiyon olma şartları ile gerçek sayılarda tanımlı fonksiyonların nitel özelliklerini matematiksel temsillerle değerlendirebilme

a) Gerçek sayılarda fonksiyon olma şartları ile gerçek sayılarda tanımlı fonksiyonların nitel özelliklerini (tanım kümesi, görüntü kümesi, işareti, artanlığı-azalanlığı, maksimum-minimum noktaları, sıfırları, bire birliği, tekliği-çiftliği, örtenliği) grafik ve cebirsel temsilleri üzerinden analiz eder.
b) Gerçek sayılarda tanımlı fonksiyonların grafik ve cebirsel temsillerini fonksiyon olma şartları ve fonksiyonların nitel özellikleri bakımından karşılaştırır.
c) Karşılaştırmalarından hareketle gerçek sayılarda tanımlı fonksiyonların grafik ve cebirsel temsilleri ile nitel özellikleri hakkında yargıda bulunur.

MAT.10.4.1

MİLLİ AKILLI SAYAÇ SİSTEMLERİ (MASS)

Türkiye, enerji kullanımını ve verimliliğini optimize etmek amacıyla geliştirdiği akıllı sayaçlar ile enerji sektöründe dijitalleşme sürecini başlatmıştır. Elektrik tüketim miktarını cep telefonlarından anlık takip ederek hangi saatlerde yüksek tüketim yapıldığı görülebilmektedir.

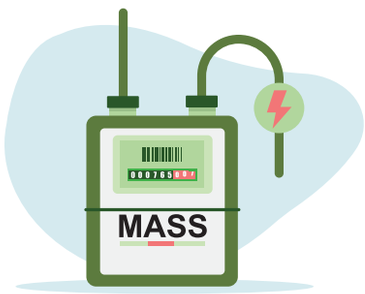

1. Türkiye'de enerji verimliliğini artırmak amacıyla geçilen akıllı sayaç sistemi sayesinde elektrik tüketim verileri anlık olarak izlenebilmektedir. Bir şehrin 24 saatlik zaman diliminde zamana bağlı (sa.) elektrik tüketimini (MW) gösteren f fonksiyonunun grafik temsili aşağıda verilmiştir.

Grafik: Zamana Bağlı Anlık Elektrik Tüketimi Fonksiyonu

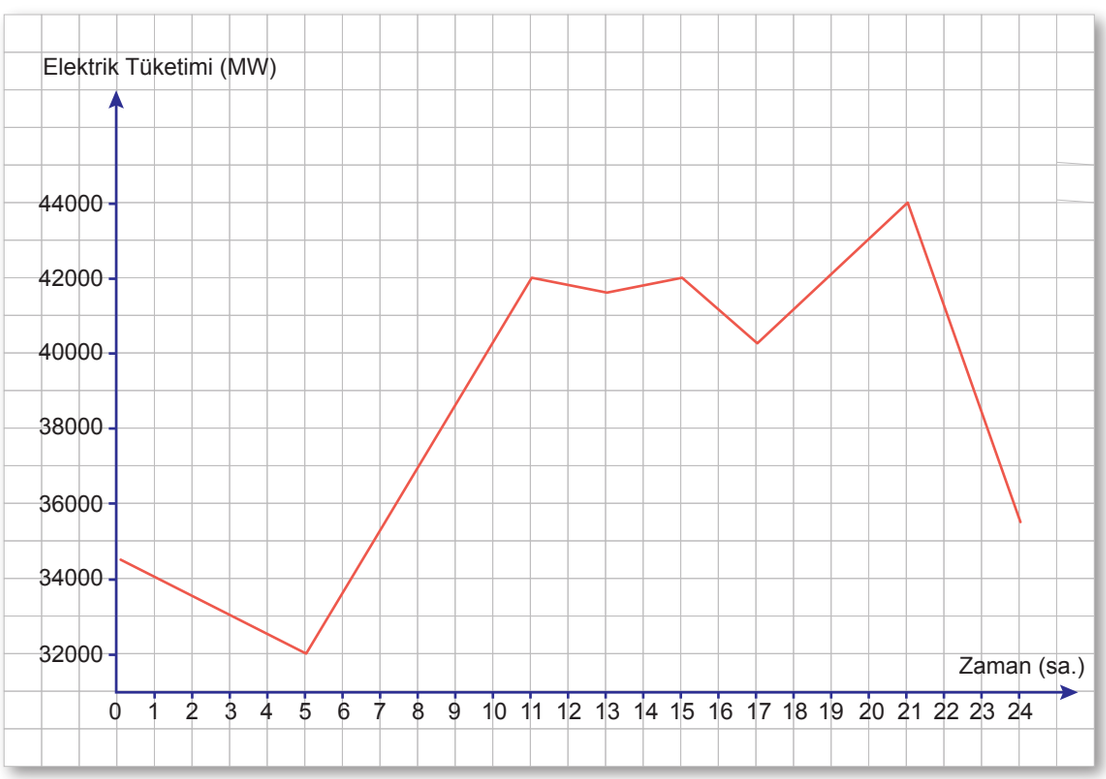

a) f fonksiyonunun tanım ve görüntü kümesini yazınız.

Tanım kümesi:

Görüntü kümesi:

b) f fonksiyonunun $[5,11]$ ndaki cebirsel temsilini yazınız.

c) f fonksiyonunun pozitif ve negatif değer aldığı aralıkları bulunuz.

ç) f fonksiyonunun artan veya azalan olduğu aralıkları belirleyiniz.

d) f fonksiyonunun maksimum ve minimum değerlerini ve bu değerleri aldıkları noktaları belirleyerek bağlamdaki anlamlarını açıklayınız. Bir günlük elektrik tüketiminde bu noktaların ne anlama gelebileceğini yorumlayınız.

e) f fonksiyonunun sıfırı var mıdır? f fonksiyonunun sıfırının olup olmadığını belirleyerek bağlamdaki anlamını açıklayınız.

f) Grafik temsiline göre farklı zamanlarda tüketilen elektrik miktarının birbirinden farklı olup olmadığını belirleyiniz. Elde ettiğiniz sonuca göre f fonksiyonunun bire bir olup olmadığını nasıl bulabileceğinizi açıklayınız.

g) f fonksiyonunun örten olması için gerekli şartı açıklayınız.

2. f fonksiyonunun tek veya çift olup olmadığını belirleyerek gerekçesiyle açıklayınız.

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

MAT.10.4.2. Gerçek sayılarda $f(x)=x^2$ şeklinde tanımlı karesel referans fonksiyonun nitel özellikleri ile bu fonksiyondan türetilen $g(x)=a\cdot f(x\pm r)\pm k(a,r,k\in\mathbb{R},\ a\neq 0)$ karesel fonksiyonların nitel özelliklerine ilişkin matematiksel muhakeme yapabilme

a) Karesel referans fonksiyonun nitel özelliklerini (tanım kümesi, görüntü kümesi, işareti, artanlığı-azalanlığı, maksimum-minimum noktaları, sıfırları, bire birliği, tekliği-çiftliği, örtenliği) matematiksel temsilleri kullanarak belirler.
b) Karesel referans fonksiyonun nitel özellikleri ile matematiksel temsilleri arasındaki ilişkileri belirler.
c) Karesel referans fonksiyonu grafik ve cebirsel temsili üzerinde yapılan işlemlerle diğer karesel fonksiyonlara dönüştürür.
ç) Karesel referans fonksiyon ile elde ettiği karesel fonksiyonların grafik ve cebirsel temsilleri arasındaki ilişkiyi ifade eder.
d) Karesel referans fonksiyonun nitel özelliklerinden hareketle diğer karesel fonksiyonların nitel özellikleri hakkında varsayımlarda bulunur.
e) Varsayımlarına dayalı olarak karesel fonksiyonların nitel özelliklerine ilişkin örüntüleri (cebirsel, sayısal veya grafiksel) geneller.
f) Genellemelerinin varsayımlarını karşılayıp karşılamadığını kontrol eder.
g) Genellemelerinden elde ettiği önermeleri uygun sözel veya cebirsel dil ile sunar.
ğ) Elde ettiği önermelerin gerçek yaşam bağlamlarındaki kullanışlılığını değerlendirir.
h) Önermelerini grafiksel olarak doğrular veya cebirsel olarak ispatlar.
ı) Uyguladığı doğrulama veya ispat yöntemlerinin farklı durumlardaki kullanışlılığını değerlendirir.

MAT.10.4.2

SU ÜSTÜNDEKİ YUNUS

Bir yunusun sudan tamamen çıkıp, tekrar suya tamamen girdiği ana kadar yatayda aldığı yolun görseli verilmiştir. Yunusun aldığı yola (m) bağlı su üstündeki yüksekliğini (m) veren g fonksiyonu $g(x) = -x^2 + 4x$ biçiminde modellenmiştir. g fonksiyonunun grafik temsili görseldeki dik koordinat sistemi üzerinde verilmiştir.

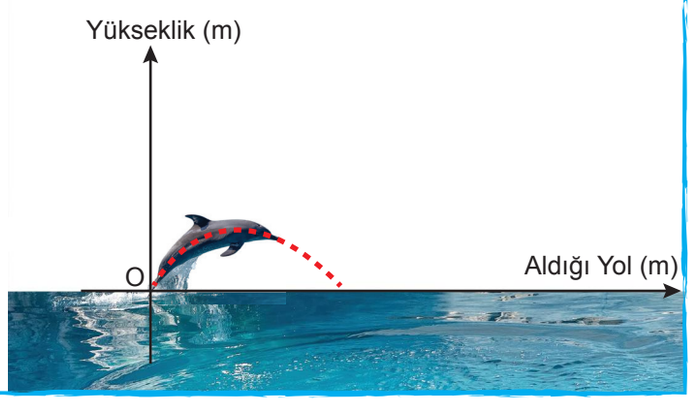

1. Aşağıdaki tabloda verilen g fonksiyonunun nitel özelliklerinin matematiksel karşılıklarını boş bırakılan ilgili sütuna yazınız.

Fonksiyonun Nitel Özellikleri	g
Tanım Kümesi	
Görüntü Kümesi	
Fonksiyonun İşareti	
Maksimum Noktası ve Değeri	
Minimum Noktası ve Değeri	
Bire Birliği	
Artanlığı - Azalanlığı	
Tekliği - Çiftliği	

2. g fonksiyonunun grafik temsilini $f(x) = x^2$ karesel referans fonksiyonunun grafik temsilinden yararlanarak çiziniz.

f Fonksiyonunun Grafik Temsili	g Fonksiyonunun Grafik Temsili
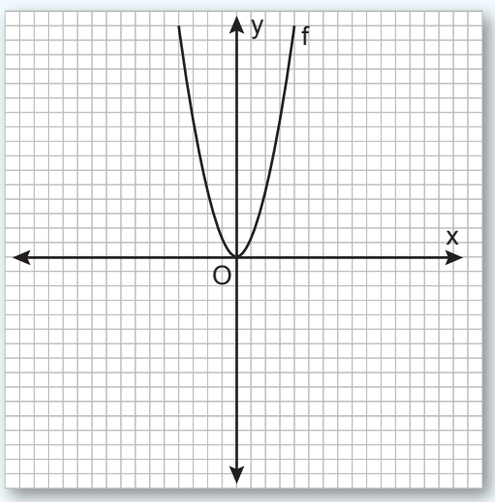	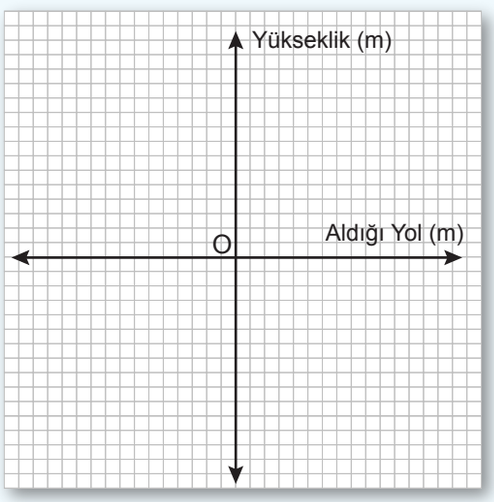

3. Yunusun $x = 1$ ve $x = 3$ konumlarındaki yüksekliklerinin neden aynı olduğunu fonksiyonun simetri özelliğiyle açıklayınız.

Yunus, daha enerjik olduğunda aynı noktalardan sudan çıkıp dalmakta fakat 2 kat daha yükseğe çıkmaktadır.

4. Buna göre yunusun yatayda aldığı yolun uzunluğuna (m) bağlı su üstündeki yüksekliğini (m) veren h fonksiyonunun cebirsel temsilini yazınız.

5. g ve h fonksiyonlarına göre yunusun su üstündeki yüksekliklerini metre cinsinden hesaplayarak tabloda boş bırakılan yerleri uygun biçimde doldurunuz.

Yatayda Aldığı Yol (m) / Yükseklik (m)	1	2	3
g			
h			

1. h fonksiyonunun grafik temsilini $f(x)=x^2$ karesel referans fonksiyonunun grafik temsilinden yararlanarak çiziniz.

f Fonksiyonunun Grafik Temsili	h Fonksiyonunun Grafik Temsili
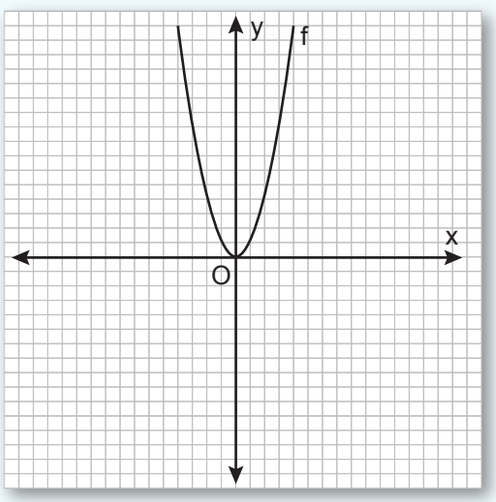	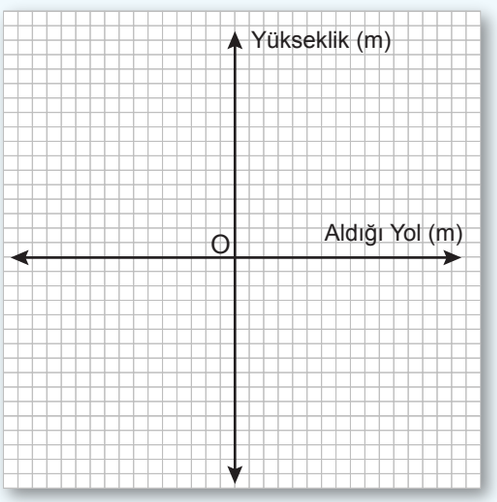

2. g ve h fonksiyonlarının grafik temsillerinden yararlanarak aşağıdaki tabloyu uygun biçimde doldurunuz.

Fonksiyonun Cebirsel Temsili	Cebirsel Temsilin Tam Kare Formu	Karesel Referans Fonksiyonun Cebirsel Temsiline Göre Yapılan İşlem	Karesel Referans Fonksiyonun Grafik Temsiline Göre Uygulanan Dönüşüm
$g(x)=-x^2+4x$			

3. Aşağıdaki ifadelerin her biri için Doğru (D) ya da Yanlış (Y) seçeneklerinden uygun olanı işaretleyiniz. İlk sorudan başlayarak verdiğiniz cevaplara göre ilerleyecek ve sonunda sekiz farklı çıkış noktasından birine ulaşacaksınız.

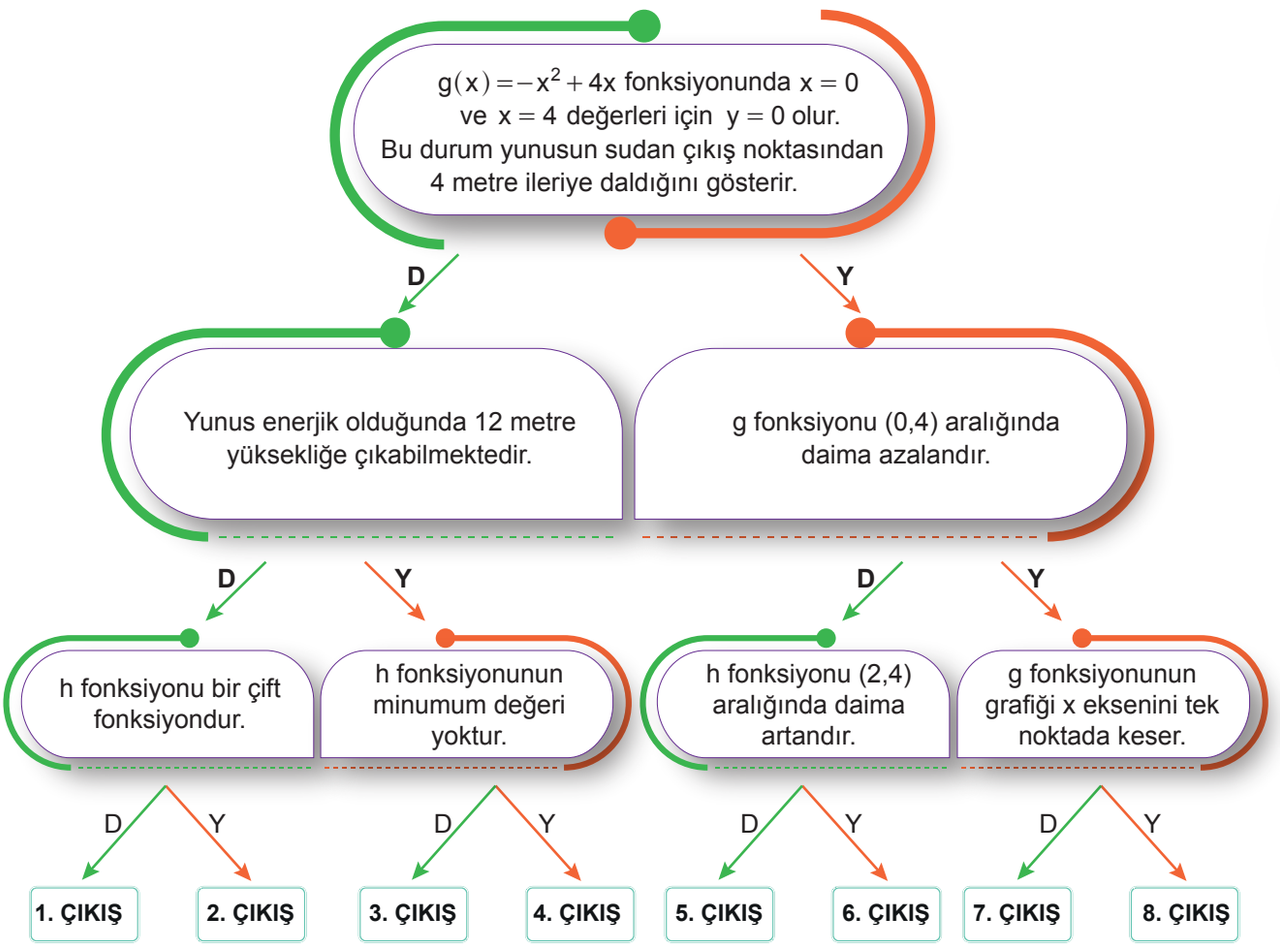

a) Hangi çıkışa ulaştığınızı belirtiniz.

b) Çıkışa ulaşırken yanlış olduğunu düşündüğünüz ifadelerin doğrusunu yazınız.

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

YAZILI PUSULASI

Çözümlere buradan ulaş

10. Sınıf Matematik Öğrenme Etkinlikleri Seti 2. Bölüm (2026-2027)

Telefonunun kamerasıyla ilgili QR kodunu okut.
Ekrandan okuyorsan QR koduna dokunabilirsin.

CEVAP VE ÇÖZÜMLER

Yazılı cevaplar ve çözüm sayfası
Ücretsiz erişim

VİDEO ÇÖZÜMÜ

Bu PDF’nin ilgili videosu ve durumu
Premium videolar uygulamada açılır

Video henüz eklenmediyse sağdaki sayfada belirtilir.
Video sonradan eklendiğinde aynı QR kodu kullanılabilir.

Bu erişim kartı Yazılı Pusulası tarafından eklenmiştir.
Önceki soru ve cevap sayfaları değiştirilmemiştir.
kaynaklar.net